

Statens
arbeidsmiljøinstitutt

Kjemisk arbeidsmiljø i Norge i dag

Pål Molander

Direktør

Prof. Dr.

Status og kunnskap
Kjemisk arbeidsmiljø

Stavanger 13.12.2011

Meld. St. 29

(2010–2011)

Melding til Stortinget

Felles ansvar for eit godt og anstendig arbeidsliv

Arbeidsforhold, arbeidsmiljø og sikkerheit

Hvilke informasjonskilder har vi?

- Overvåkingsdata?
 - Levekårsdata nasjonalt og internasjonalt?
 - EXPO?
- Data fra Petroleumstilsynet og Arbeidstilsynet?
 - RNNP?
 - Pålegg/anmeldelser?
 - Tilsynserfaringer?
 - Meldte skader?
- Data fra bedrifter og bransjer?
 - REACH?
 - Bransjeprosjekter?
- Forskningsprosjekter/publikasjoner?
- Pasientutredninger?
- Produktregisteret?
- Media?

VERNE UT STYR: 500 nordmenn dør årlig som følge av fadig eksponering. Mange arbeidstakere dropper verneutstyret.
Foto: Espen Rasmussen

200 000 nordmenn lever farlig på jobben

15 000 helseskadelige kjemikalier. 350 kreftdødsfall årlig skyldes kjemisk påvirkning.

(Dagbladet.no:) - 200 000 norske arbeidstakere rapporterer at de er høyt eksponert for potensielt helseskadelige stoffer i mesteparten av arbeidstida. Samtidig blir det bare utført rundt 6000 eksponeringsmålinger årlig, noe som tilsvarer 0,03 målinger per sysselsatt. Skal vi være fornøyde med dette? spør forskningsdirektør Pål Molander ved Statens arbeidsmiljøinstitutt (Stami).

Flere tusen får astma på jobben

Oslo (NTB): Får du astma av jobben din må du selv sørge for at sykdommen registreres som yrkessykdom. Hvis ikke kan du gå glipp av erstatning som du har krav på.

NTB

Fredag 05. desember 2008
 kl. 05:00

I en artikkel som offentliggjøres i Tidsskrift for Den norske legeforening torsdag, konkluderer overlege Håkon Lasse Leira med at altfor få pasienter med astma registreres og meldes med yrkesrelatert sykdom.

Han mener at en del av tilfellene kunne vært unngått hvis arbeidsgiver eller leger hadde tatt grep, skriver Aftenposten.

- Dette er pasienter som har rettmessig krav på yrkesskadeerstatning. Bare en brøkdel får det, fordi astmaen ikke registreres som yrkessykdom.

Leira jobber ved Arbeidsmedisinsk avdeling ved St. Olavs hospital i Trondheim, og mener at årsaken til underreporteringen er at mange leger har for liten kunnskap om arbeidsmedisin.

I Norge har mer enn 200.000 voksne diagnosen astma, noe som ifølge Leira er et lavt anslag. Rundt 15 prosent av disse har en hovedårsak i yrke.

(Illustrasjonsfoto: www.colourbox.no)

Se våre hus og bestill gratis katalog

App Store

SYSTEMHUS

Helsetrommen

MAMMOGRAFI: Kvinnelige grafikere og journalister har høyest risiko for brystkreft. Illustrasjonsfoto: www.colourbox.com

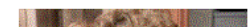
Disse yrkene har høyest kreftrisiko

Det er mulig å koble krefttype med yrkesvalg. Se hvilke yrker som har høyest kreftrisiko.

Helse

siste saker

KATRINE ANDREASSEN
 tolim-a2@online.no

Trenger du hjelp til å velge
Les mer om fordelene med

Sjekk pris og få et godt tilbud

Forsiden > nyheter > innenriks

Beholder helsa med bedre arbeidsmiljø

Oslo (ANB): Dette er hovedårsakene til at vi blir syke på jobb: Støv, giftstoffer og allergiframkallende stoffer.

TOR SANDBERG

Skriv ut
Del på Origo
Del

Publisert 15.10.2004 kl 08:33 Oppdatert 15.10.2004 kl 09:42

To av tre yrkessykdommer skyldes støv, giftstoffer og allergiframkallende stoffer. Mange ansatte kunne beholdt helsa hvis arbeidsgiverne hadde satset mer på et godt arbeidsmiljø.

Dette er konklusjonen til Finansnæringsens Hovedorganisasjon (FNH), etter å ha analysert bakgrunnen for 2.217 tilfeller av yrkessykdom.

– Mye kompetent arbeidskraft går tapt fordi det slurves med miljøarbeidet og fordi arbeidstempoet er for høyt. Støv, giftstoffer og allergener fører alene til at rundt 1.800 årsverk forsvinner hvert eneste år, sier informasjonssjef Stein Haakonsen i FNH til Dagsavisen.

Det kan ta flere år fra yrkessykdommer oppstår til de blir innrapportert til forsikringsselskapene som behandler erstatningskrav. For å få et mest mulig fullstendig bilde av sykdomssituasjonen, har FNH i sin nye analyse, derfor sett på perioden 1991 til 2001.

– Vi regner med at vi har fått innmeldt de fleste yrkessykdommer for disse ti årene nå, sier Haakonsen. Totalt ble det altså meldt inn 2.217 tilfeller av yrkessykdom i denne perioden. I tillegg ble det meldt om 18.777 yrkesulykker.

– De anslåtte erstatningene for disse yrkessykdommene er på over 1,9 milliarder kroner, mens de for yrkesulykkene er på nesten 9,7 milliarder kroner, opplyser Haakonsen.

annonse

Kjør trygt i vinterlandet – med
mulighet for 0 kr i egenandel ved
kaskokade og veihjelp

Klikk og sjekk pris
eller ring 55 17 20 20

Tryg |

annonsse

Fortell dem på

Forside **Nyheter**

Mange som mistet pusten av jobben

RANA: Krankjører Torild Lund og rør- legger Arne Resell sto på i jobben – helt til de ikke hadde pustet igjen. I dag har de lungesykdommen KOLS, er uføretrygdet og venter svar på om de får erstatning for yrkes-sykdommen.

TORIL S. ALFSVÅG
[E-post](#)

[Skriv ut](#)
 [Del på Origo](#)
 [Del](#)

Publisert 07.03.2007 kl 23:00 Oppdatert 08.03.2007 kl 09:37

Torild Lund og Arne Resell forteller om mange år med arbeid i industrien da verken de eller andre tenkte på miljø og helse slik som i dag.

– Vi jobbet i jernstøv, røyk og skitt. Folk kledde på seg asbestklær som beskyttelse mot varmen fra glødende jern. Det ble kuttet asbestslanger i tusenvis, og etter hvert tok de i bruk kuttstiver for å få det til å gå raskere unna. Støvet lå tett, maskinene gikk kontinuerlig og fylte hallene med eksos. Der sto vi og arbeidet – med røyken i kjeften, innrømmer Arne Resell.

Jan-Erik Arnøy kjenner igjen beskrivelsen. Han begynte selv arbeidskarrieren som reparatør på valseverket i 1966, før han i 1999 ble leder for Jern og Metall, nå Fellesforbundet der Arnøy leder avdelingen på Helgeland.

– Jernverksarbeideren var ikke den som ikke brukte tobakk. Sytti prosent røykte. Støvet og røyken var ingen heldig kombinasjon, konstaterer han tørt og fortsetter:

– Tidligere koblet helse- og trygdevesen røyk og KOLS automatisk sammen,

Tidligere industriarbeidere Torild Lund (53) og Arne Resell (58) måtte slutte i arbeid tidligere enn planlagt på grunn av lungesykdommen KOLS. Nå venter de på svar om de får erstatning for yrkessykdommen. Foto: Øyvind Bratt

Nordmenn syke etter tsunami-innsats

Nordmenn som var med på å identifisere de døde etter tsunamikatastrofen i Sør-Asia har fått sykdomsproblemer, trolig på grunn av kjemikalier som ble benyttet.

SYKE: Flere nordmenn som deltok i identifiseringsarbeidet etter Tsunamien i 2004, har blitt syke. Her er rettsmedisiner Torleiv Ole Rognum. Foto: Harald Henden

Flere nordmenn som deltok i identifiseringsarbeidet, har fått skader og sykdomstegn, skriver Aftenposten.

Les også: [Kripos' ID-gruppe i gang med den tunge jobben.](#)

Rundt ti personer har rapportert om luftveisplager. To mener at skadene kan kobles direkte til ett eller flere av de kjemiske stoffene som de ble sprøvet med under arbeidet. Flere har dessuten utviklet...

DAGBLADET AVSLØRER Oljeeventyret har blitt et mareritt for mange av de 60 000 som jobbet i Nordsjøen. **31 er døde, 59 giftskadde.**

ARBEIDSHENDER: Jan Torbjørn Erik Torsberg kan ikke lenger seure heller på verkstedet, uten å få kraftige hudirritasjoner, som her på hendene. I 1992 fikk han giftig vann fra et oljefelt som ble utslått etter et år med pumper for kjenner i jobben på Ekofisk-feltet. Foto: Privat

FØR: Slik så Jan Erik Torsberg ut i ansiktet, etter og legger etter å ha drrevet noe oppstilling og maling i jobben.

NÅ: Slik ser Jan Erik Torsberg ut nå. Han holder seg unna kjemikalier. Etter arbeidet på Ekofisk-feltet har han fått skader som er vanskelige å behandle.

KJEMIKALIER I ØYEN: Jan Torbjørn Erik Torsberg (i tv.) har fått problemer fra giftig vann som ble utslått etter et år med pumper for kjenner i jobben på Ekofisk-feltet i Nordsjøen. Marvold Kristensen og Viggo Nordmann for å se utadde etter døde som Torsberg. Foto: Dagbladet

Ny serie
OLJEMARERITTET
Dagbladet tar nå en serie bilder av de som har vært på arbeidsplassen i Nord- og Sør-Norge.
VAR DU FØR?
Ring Dagbladet i telefonnummeret eller skriv til oss på nettside www.dagbladet.no.
Gjennom en årrekke har de blitt utsatt for giftige kjemikalier. Alle hadde samme arbeidsplass - Ekofisk-feltet i Nordsjøen.

Arbeidshendene
Arbeidshendene til Jan Erik Torsberg er svært skadet. Han har fått alvorlige hudirritasjoner og skader som er vanskelige å behandle. Han har også fått problemer med synet og helsen generelt. Han har også fått problemer med å se utadde etter døde som Torsberg. Foto: Dagbladet

Kjemikalier i øyet
Jan Torbjørn Erik Torsberg har fått alvorlige skader i øynene sine. Han har fått alvorlige hudirritasjoner og skader som er vanskelige å behandle. Han har også fått problemer med synet og helsen generelt. Han har også fått problemer med å se utadde etter døde som Torsberg. Foto: Dagbladet

Arbeidshendene
Arbeidshendene til Jan Erik Torsberg er svært skadet. Han har fått alvorlige hudirritasjoner og skader som er vanskelige å behandle. Han har også fått problemer med synet og helsen generelt. Han har også fått problemer med å se utadde etter døde som Torsberg. Foto: Dagbladet

Kjemikalier i øyet
Jan Torbjørn Erik Torsberg har fått alvorlige skader i øynene sine. Han har fått alvorlige hudirritasjoner og skader som er vanskelige å behandle. Han har også fått problemer med synet og helsen generelt. Han har også fått problemer med å se utadde etter døde som Torsberg. Foto: Dagbladet

HJELP JORDSKJELVOPFRENE I SØR-ASIA
Vinteren nærmer seg, over tre millioner har mistet alt de hadde. Hjelpeparten av disse er barn. Redd Kors hjelper mange av disse med mat, vann, medisinsk hjelp og varme. Men vi trenger din hjelp for å kunne hjelpe enda flere - for disse er for sent.
Benytt konto 10 (Nett: 414141) 8200.06.083311
Ring 820 44 001 (175.)
Redd Kors
www.reddkors.no

«Hvis Ulf Lundell har en ukjent sønn, må det være Lars Winnerbäck»

SIDE 13

PASSASJERENE I LIVSFARE

Piloter slått ut av gift-gass

GIFTALARM I LUFTA:

– Jeg var så dårlig at jeg ikke kunne løfte en arm, sier kaptein Niels Gomer. Under innflyging til Malmö i 1999 ble han og annenpiloten i Braathens-flyet slått ut av en mystisk giftgass. Flyselskaper over hele verden gransker nå giftlaren i flyene.

SIDE 20 OG 21

Man U - Liverpool: 4-0

– Måtte forte meg å score

SIDE 24 OG 25

KRIGEN I IRAK

Amputerer uten nok bedøvelse

SIDE 10-16

Stil som selger boligen din

SIDE 28 OG 29

PS

Kyllingburger 29,-
med creme fraiche og sweet chili

- Jeg har badet i hydraulikkolje

Legene finner ikke årsaken til plagene, og Arbeidskontoret vil omskolere ham. Gravemaskinfører Svein Arne Risdal (38) vil ha svar på hvorfor han lever i et smertehelvete.

RUNE MOEN OG ASLE HANSEN

Lørdag 12. april 2003 12:29,
oppdatert 12:35

Froland-mannen har jobbet med tunge anleggsmaskiner siden 1984. Rundt 1990 ble han sykemeldt for første gang. Armene dovnnet bort, og han hadde sterke, kroniske muskelsmerter.

- Kiropraktoren jeg gikk til den gangen, spurte meg faktisk om jeg kunne være forgiftet av et eller annet. Nei, ikke det jeg er kjent med, svarte jeg, forteller Svein Arne Risdal.

- Oversprøytet

Helsepersonell har tatt ulike prøver av ham uten å finne årsaken til symptomene. Nylig har Risdal vært til behandling hos biomekaniker Alexander Meyer. Det var Meyer som leste om andre hydraulikkoljeskadede i Dagbladet denne uka, og mente symptomene deres stemte meget godt overens med plagene til hans pasient.

- Meyer ringte meg og spurte om jeg hadde vært eksponert for slike oljer i jobben min. Jeg kunne fortelle at jeg nærmest har badet i hydraulikkolje, sier Risdal.

Fra 1987 til 1992 kjørte jeg en maskin som stadig hadde lekkasjer av hydraulikkolje. Olja ble liggende i den varme motoren og dampe, og dampen fant veien til førerhytta. Ofte måtte jeg reparere lekkasjene og fikk hydraulikkolje på hendene. En gang var det et svært brudd i en slange som fører hydraulikkolje. For å fikse det, måtte jeg krabbe under maskinen og ble oversprøytet av denne olja, forteller 38-åringen. Han gikk sykemeldt fra 1992 til 1997.

KREVER SVAR: Svein Arne Risdal (38) vil vite hvorfor han har sterke muskelsmerter og hvorfor han har mistet kraften i armene. Gravemaskinføreren har vært kraftig eksponert for giftige hydraulikkoljer.
Foto: Ørjan Svendsen

ALVORLIG: Sjel Erlend Smeland ved Institutt for Kreftrforskning på Radiumhospitalet ser svært alvorlig på at en av hans ansatte kan ha fått kreft som følge av arbeidsmiljøet. Kvinnen jobbet her ved dyreforskningsavdelingen. Foto: Nina Harsan

ERLEND SMELAND: - Cellegift er skadelig for kreftceller. Utlempen er at den og så kan skade friske celler.

Jobbet med cellegift - fikk påvist blodkreft

FAKTA
Alvett myelogen leukemi (AML)
• Antallet cirka 120 nordmenn hvert år.
• Av disse er formidlingen av DNA (blodcellproduksjonen) berørt.
DNA er cellenes arveoppskrift, og det er her til at cellene vilgen utformet.
• Årsaken er ukjent, men man tror det er noe du pågår dag, ikke av en. En mutasjon er faktorer som i tillegg er celler i utviklingsprosessen kan være årsak til, slik som stråling, kjemiske faktorer eller enkelte sykdommer.
Kilde: www.aml.no

Den 36 år gamle kvinnen jobbet med cellegiftforsøk på Radiumhospitalet. I 2006 fikk hun kreft. Sykdommen skyldes sannsynligvis arbeidsmiljøet, mener eksperter.

SYK AV JOBBEN
Tizet Vigdis Alver ved Radiumhospitalet. Hilde Schjerve Hestvedt er leder i Avdeling for Arbeidsmedisin ved Ullevål universitetssykehus. Hun snakker med så det er sannsynligvis arbeidsmiljøet som har ledet til kreft.

1. september 2008 fikk kvinnen

diagnosen akutt myelogen leukemi (AML). Krefttypen er sjelden. Hun føler tanken på sykdommen hadde sammenheng med jobben. Det har vært dramatisk, og hun er fortsatt svært syk, sier kvinnen selv, sier Kristin Johnsen.

Drev dyreforsøk
I mars år ble den 36 år gamle kvinnen bekjentgjort. Etter hva Radiumhospitalet fortalte skal denne bli vant dyreforsøk. Kvinnen har fremmer seg om dyreforsøk. Senere, i disse dager fortalte hun på en NAV-stasjon i Oslo. 36-åringen har vært ansatt på Radiumhospitalet ved utvikling for samfunnsforskning på visuellisasjon, dyreforskningsavdelingen, i 11 år. Her har hun som leder for blodforskning blant annet med i injiserte cellegift medisiner. Hun har også jobbet med andre kjemikalier og radioaktive stoffer.

Innsatsleder Erlend Smeland ved sykehuset for kreftforskning er

kreftens sjeldne sykdom. - Dette er en svært sjeldn. Vi er oppsatt av å ha vært den eneste som er blitt syk på noe mulig måte. Samtidig må vi vite at et trygt arbeidsmiljø for kreftene, sier Smeland.

Cellegift kan gi kreft
Hun bekrefter at kvinnen har jobbet regelmessig med cellegift i laboratorier.
- Men vevsulykkesproblemer i laboratorier vil kunne gi eksplosjoner og andre kjemiske stoffer, som kan være beredningsstoffer. Om disse sykdomstilfellene skyldes en kombinasjon av flere eller enkelte stoffer, vet vi ikke, sier Smeland.

- Hvorfor kan cellegift, som brukes for å kurere kreft, forårsake kreft?
- Cellegift er skadelig for kreftceller. Utlempen er at den også kan skade friske celler. Utvikling av kreft er en prosess, men tidligere syden utvikling av cellegift.

Konsumasjonen som benyttes i laboratorier er utvunnet fra dyr. De er en bransjesjansene. De opererer med i bruk av pasienter, sier Smeland.

Professoren Øyvind Fostervold er sjef ved avdelingen for samfunnsforskning i kreftforskning. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn.

Møtett til Arbeidsmiljøet
I mars 2007 sendte Radiumhospitalet melding til Arbeidsmiljøet og NAV om mulige arbeidsmiljøproblemer ved kreftforskningssykehuset. På nåværende tidspunkt er det i disse dager, skal denne anmeldelsen bli behandlet av arbeidsmiljøet, NAV og alvettmyndighetene.

Hvite instituttgjef Smeland, der flere rutiner skjøper og endringer er gjort. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn.

- Kvalitet er opplyst, spesielt når det gjelder behandling. Vi ser på kreft som en sykdom som krever en annen tilnærming. Det er viktig å ha en god samarbeidspartner som kan hjelpe oss med å finne ut av årsakene til sykdommen, sier Smeland.

Nytt for skningsbygg
Radiumhospitalet ønsker nå å bygge nytt skningsbygg. Dette er et stort prosjekt som vil gi flere arbeidsplasser og bedre arbeidsmiljøet for flere laboratorier. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn.

diverse midler og kjemikalier ikke heller i dyreforsøk og laboratorier, sier Smeland.

Nytt for skningsbygg
Radiumhospitalet ønsker nå å bygge nytt skningsbygg. Dette er et stort prosjekt som vil gi flere arbeidsplasser og bedre arbeidsmiljøet for flere laboratorier. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn.

per at kontakten med kreft er sjeldn. Det er viktig å ha en god samarbeidspartner som kan hjelpe oss med å finne ut av årsakene til sykdommen, sier Smeland.

Sykehuset er også i dialog med arbeidsgiverne og gir dem den skilte kreftforskningen i Trondheim. Så lenge det er kreftforskning, vil det bli personer som jobber med kreftforskning.

ved de tidligere NTNU-laboratorier. Erfaringer fra herfra kan være til nytte i vårt videre arbeid, sier Smeland.

Han understreker at innvandrere ikke er overrepresentert i kreftforskningen. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn. Han sier at kreft er sjeldn.

Verneombudet: - En tragisk situasjon

Verneombud Edgar Rivedal ved Institutt for kreftforskning beskriver situasjonen som tragisk både for den syke kvinnen og hennes kolleger.

Edgar Rivedal har jobbet som kreftforsker ved Radiumhospitalet i 30 år. Siden september i år har han også fungert som leder for arbeidsmiljøet ved sykehuset. Dette er første gang han har møtt en slik kreftsyk kollega i et trosser med en slik

svette sykdomstilfelle som kan utvikle seg som arbeidsmiljøet. - Dette er en svært tragisk situasjon. I første rekke for den som har fått kreft. Men det er også en vanskelig sak for ansatte som trenger å føle seg trygge når de kommer på jobb, sier Rivedal.

Mange får kreft
- Hvor da et arbeidsmiljøet deres er sådant som?
- Det finnes ingen lista for hva som er god nok. Om 20 år kan vi ha mye i utveksling på de kreftene som

kollekten og verneombudet 2. november i år. Selv om den har et 10-års utvalget som jobber med cellegift med ansatte, er det mange flere som jobber med andre kreftfarmakologiske stoffer.

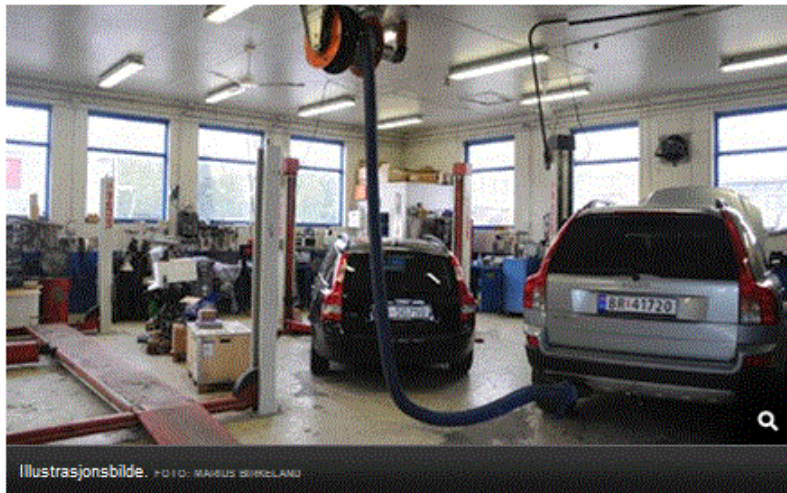
Mange får kreft
- Hvor da et arbeidsmiljøet deres er sådant som?
- Det finnes ingen lista for hva som er god nok. Om 20 år kan vi ha mye i utveksling på de kreftene som

gjelder i dag, samtidig som det har skjedd flere krefttilfeller i de ti år. Og har vært ved innsatsen, sier Edgar Rivedal.

Han sier det er vanskelig å kommunisere arbeidsmiljøet til kreftforskningen om så det er sannsynligvis arbeidsmiljøet som har ledet til kreft.

- Det er derfor er noe utnevnelse for oss hvis som blir kreftsyk som i tillegg er overrepresentert i kreftforskningen, sier han.

Mangler oversikt

Nær halvparten av kontrollerte virksomheter i bilbransjen i Nord-Norge mangler tilstrekkelig oversikt over kjemikalierne de håndterer i sitt daglige arbeid, ifølge Arbeidstilsynet i Nord-Norge.

Publisert: 13.06.2010 kl. 15:00

Arbeidstilsynet i Nord-Norge har gjennomført en markedskontrollaksjonen innen bilbransjen i slutten av mai. Det ble i Nord-Norge gjennomført tilsyn i 51 virksomheter innenfor bilpleie/vask, mekanisk og oppretting, og det ble undersøkt 204 kjemikalier. Totalt i Norge ble det

**Alle trenger venner.
Vi samler våre på**

ILLUSTRASJON: I bilbransjen brukes det en rekke kjemikalier som kan være skadelige ved inndring eller hudkontakt. Foto: Aleksander Norstad (Scanpix)

Her jobber han farlig

RUNAR NØRSTAD, ANB
TIPS meg

Publisert 08.06.10 20:48

Del på Facebook Twitter Tips en venn A A A

Ansatte i bilbransjen er daglig i kontakt med kjemikalier som kan være skadelig for helsa. Det bekymrer Arbeidstilsynet.

annonses

12 utgaver
Villmarksstiv

Adressen til denne artikkelen er: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article1749046.ece>

NYHETER INNENRIKS

«Når man forsker på kvikksølv, så bruker man rotter. Av og til har jeg følt meg som en rotte»

Myndighetene visste om kvikksølvfare på tannlegekontorene for 50 år siden.

22.04.07 kl. 08:45 Oppdatert: 22.04.07 kl. 10:15

[PER KRISTIAN AALE](#)

For nesten 50 år siden visste myndighetene om kvikksølvfare på tannlegekontorene. Likevel ble det aldri satt inn noe nasjonalt tiltak for å rydde opp.

Tordis Klausen (65) blar i digre bunker med dokumenter på verandaen i Gvarv.

I 15 år har hun kjempet for å bli trodd.

- Det er forferdelig å være syk og ikke bli trodd. Jeg forstår ikke at slikt kunne skje i Norge uten at noen grep inn, sier Klausen og hun rister på hodet.

I likhet med tusenvis av andre tidligere tannlegesekretærer som har jobbet med kvikksølvholdig amalgam, sliter hun med skjelvinger, utmattelse og dårlig hukommelse. To Brennpunkt-dokumentarer på NRK førte til at en ekspertgruppe ble nedsatt for å forske på sammenhengen mellom helseskader og arbeidet med kvikksølv. Nylig kom første delrapport som konkluderte med at tannlegeassistentene er blitt syke av kvikksølv damp, og har krav på yrkesskadeerstatning.

- Jeg har aldri vært så glad og lettet noen gang. Endelig blir jeg trodd, sier Klausen.

Har visst lenge.

Aftenpostens gjennomgang av norsk forskning på området tilbake til begynnelsen av 1960-tallet, viser at myndighetene visste om de kritikkverdige forholdene på tannklinikken.

Den sentrale forskningsinstitusjonen i Norge som ser på arbeidsmiljøet, er Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI): Allerede i instituttets årsrapport fra 1961

FAKTA: AMALGAM

Sølvamalgam består av 50 prosent kvikksølv. I dag er det kun rundt 10 prosent av fyllingene som blir lagt i Norge, som består av sølvamalgam.

Kobberamalgam består av 70 prosent kvikksølv. Det ble tidligere brukt som fylling i melketenner. Det er kobberamalgam som trolig har gitt tannlegesekretærene kvikksølvskader.

BILDER:

I 15 år har tannlegesekretær Tordis Klausen kjempet for å bli trodd at hun ble kvikksølvforgiftet. Nylig kom en forskningsrapport som konkluderer med at tannlegesekretærene er blitt syke av kvikksølv damp, og at de har krav på yrkesskadeerstatning. DAG W. GRUNDSETH

Tannlege ble syk, legen varslet Arbeidstilsynet

Arbeidstilsynet ble varslet av en lege som mener at en ansatt ved Ski tannklinikk kan ha blitt syk av å jobbe der.

AV: INGER EIDEM
PUBLISERT 08.12.2009 00:00
SIST OPPDATERT 08.12.2009 13:42

SKI: I klinikken blir det brukt diverse farlige kjemikalier, og det dannes muligens også helsefarlig støv, damp og røyk i forbindelse med arbeidet, skriver Arbeidstilsynet i tilsynsrapporten.

ANNONSE

Bli med i DEN STORE
AVISKONKURRANSEN!

- Jeg elsker yrket jeg er utdannet til, men kunne ikke fortsette

Over 1000 personer faller ut fra arbeidslivet hvert år på grunn av samme problem.

MÅTTE SLUTTE: - Jeg vil alltid ha en viss mulighet til å lage mat hjemme og kos meg, men å jobbe på et kjøkken hode må, vil være umulig, sier Glenn Erik Vanvik.

Foto: Privat

(Dagbladet.no) - Det ble verre og verre og jeg måtte til slutt bare avbryte, sier Glenn Erik Vanvik (23) til Dagbladet.no.

13-åringen fra Sjørdal begynte etter ungdomskolen på hotell- og serveringsmiddelfag. Allerede som 13-åring hadde han prøvd seg på kjøkkenet som moren hans jobbet på, og han hadde et stort smil. Han skulle bli gourmetkokk.

Det klarte han. Men han klarte ikke å fortsette i jobben.

Årlig eter maten- og allergiplager sannsynligvis nesten [10 milliarder kroner](#), og det er et problem som rammer mange, viser en ny rapport.

Etter de to første åra av utdanning, flyttet Glenn Erik Vanvik til Oslo og jobbet som lærling på en restaurant. Etter et år i hovedstaden flyttet han tilbake til Trondheim for å fortsette der.

Han tok let jobben bra. Men kroppen hans klarte ikke å tåle jobben på kjøkkenet.

Ga seg samme dag som han fikk fagbrevet

Glenn Erik har hele livet sitt med allergi og astma. Utover i læretida fikk han så store problemer med utslipp på hendene at han bare måtte ut av kjøkkenet.

BEKYMRETT: Direktør i Arbeidsmiljønet, Ingrid Finbo, er bekymret.

Forlenget liv for kelnerere

Sammen med sjøfolk er det hotell- og restaurantarbeiderne som dør tidligst. Et røykfritt arbeidsmiljø vil trolig forlenge livet.

Tekst:

Ifølge Arbeidstilsynet har disse to gruppene den laveste levealderen etter pensjonsalder, og mannlige servitører er dem som hyppigst får lungekreft av alle yrkesgrupper. Arbeidstilsynet viser til at dette blant annet har sammenheng med den passive røykingen de ansatte i denne bransjen blir utsatt for.

Kirsten Renaa Bolognesi er servitør ved Palmehaven og kasserer i Trondheim Kelnerforening. Hun synes det er på høy tid å innføre røykeloven. For det er nettopp av hensyn til de ansatte at helseminister Dagfinn Høybråten har innført røykestopp på alle serveringssteder.

 [Tips en venn!](#)

 [Tips redaksjonen](#)

 [Skriv ut!](#)

 [Abonner!](#)

 [Del på Facebook](#)

 [Folkehelserådgiver Jorunn Lervik og Kirsten Renaa Bolognesi i Trondheim](#)

Et yrkesliv i stående stilling

Frisører har en snittalder på bare 27 år. Det fikk Arbeidstilsynet til å undersøke bransjen.

Publisert: 23. apr. 2006, 06:00

Oppdatert: 23. apr. 2006, 08:17

FRODE MARTIN NORDVIK

I Markeveien 4 holder Maskulin frisør til. Det har de gjort siden 1987, og kundene har vært trofaste i alle år. I den tradisjonelt innredede salongen i mørkt tre med massevis av krukker med forskjellige remedier og hårmidler har Ben (48) og Roar (44) Sundt jobbet som frisører siden 1987. Salongen er travel, og stamkunder fra flere tiår tilbake blir frisert med kyndige hender.

Slutter tidlig

Arbeidstilsynet gjennomførte 612 tilsyn høsten 2004, og blant de besøkte slurvet 100 salonger med ventilasjonen, og hele 60 prosent av de ansatte var ikke gitt opplæring i kjemisk helsefare. Hele to av tre salonger fikk pålegg om å utbedre forholdene i salongen.

[Utskriftsvennlig versjon](#)

[Tips en venn om denne saken](#)

Større bilde

Mette Kalleberg har handlet - men kan ikke gå inn i butikken.

FOTO: Pål Christensen

Godlukt på helsa løs

Mette Kalleberg tåler ikke parfymelukt. Det er langt fra enkelt i en verden der alt skal dufte av violer.

AV: Line Noer Borrevik

Publisert: 06 juni 2011 (12:49) Oppdatert: 06 juni 2011 (13:05)

Kjemisk miljøintoleranse kaller ekspertene det. For 44-årige Mette Kalleberg innebærer tilstanden at hun ikke kan omgås folk som lukter av vaskemidler, hårprodukter eller annen godlukt. Det finnes få steder hun kan oppholde seg innendørs, og selv hjemme i leiligheten i Sandnes risikerer hun at naboens klesvask sender farlige dufter inn til henne.

Del på Twitter

Del på Facebook

Send på epost

aa a

Anbefal

162-anbefallinger. Registrer deg for å se hva dine venner anbefaler.

annonse

FINN oppdrag

Tror du håndverker?

Laserskrivere kan være helsefarlig

Kan gi kreft

Laserprintere slipper ut helseskadelig materiale, og kan gi like stor skade som ved å røyke. Laserprinterne kan i verste fall gi kreft.

Nyhet: [Maskinvare: Skrivere](#) · Av [Martin Aleksander Holm](#) · Mandag 6. august 2007 09:01

Det er forskere ved Queensland University of Technology i Australia som har testet ut 62 laserskrivere, fra blant annet kjente merker som Canon, Hewlett Packard og Ricoh.

Resultatet er urovekkende, og viser at 27 % av laserprintere (17 av 62) ansees som forurensende. Partikkelene som slippes ut av skriverne kan føre til alt fra lett irriterte luftveier til at det i verste fall utvikles kreftsykdommer.

Forsker og professor Lidia Morawska på Queensland universitetet sier at siden disse partikkelene er såpass små, er de meget lette å innhalere, og kommer lett inn til lungene. Hun sier at de ikke kjenner den kjemiske sammensetningen av partikkelene eller hvordan de blir frigjort, men anbefaler god ventilasjon for å minimere faren for innhalering av de farlige stoffene.

Hewlett Packard er verstinaen

Dårlig arbeidsmiljø på skolene

Utdanningsforbundet i Nordland er bekymret for arbeidsmiljøet til både elever og lærere.

EVA CATHERINE BERGET

eva.catherine.berget@nrk.no

Publisert 13.09.2008 08:27.

- Dette er uakseptabelt

I Narvik er deler av Parken ungdomsskole blitt stengt av på grunn av muggsopp.

- Vi kan ikke spille hasard med helsen til elever og lærere, sier leder Kari Sletten i Utdanningsforbundet i Nordland.

- Det som bekymrer oss mest er de konsekvensene som kan dukke opp på sikt, ved at man kan få kroniske sykdommer som allergi og astma, sier Sletten.

- På sikt kan man får veldig store kostnader dersom man ikke investerer i ordentlige skolebygg, sier Sletten.

Verneombudet ved Parken ungdomsskole i Narvik har stengt flere klasserom på grunn av muggsopp som gir et helsefarlig innemiljø.

Helseplager: Inneklimasyke ble definert som en sykdom av Verdens Helseorganisasjon (WHO) i 1982. Symptomer på sykdommen er blant annet irritasjon i øyne, nese og hals, tretthet, hodepine og nedsatt konsentrasjon. Kvinner rammes mest. Foto: JEROME FOUQUET

Inneklima og helseplager blant kontoransatte

Arbeidsmiljø: Lave luftmengder, forurensning i luft eller høy temperatur fører til at produksjonen i et kontormiljø synker med mellom 2 og 5 prosent. Likevel velger mange bedrifter å kutte ned på vedlikehold og renhold.

Bekrefter mistanke om kreftfarlige NTNU-laboratorier

Kreftundersøkelsen om studenter og ansatte ved Rosenborg-laboratoriene på NTNU bekrefter mistanken om at et grunnfagskurs i organisk kjemi kan ha medført økt fare lymfekreft og benmargskreft.

Undersøkelsen har avdekket tolv tilfeller av disse kreftformene, med fellesnavnet hematologisk kreft. Av disse tolv deltok åtte på kurset K2/K20, som gikk over ett semester med 75-90 timer. Ut fra landsgjennomsnittet for kreftsykdommer kunne det forventes 2,9 krefttilfeller i denne gruppen. Fire tilfeller av hematologisk kreft ble registrert hos en liten gruppe tidligere doktorgradsstudenter. Fem av de til sammen tolv tilfellene var kjent fra før, mens sju nye er blitt avdekket ved opplysninger fra Kreftregisteret.

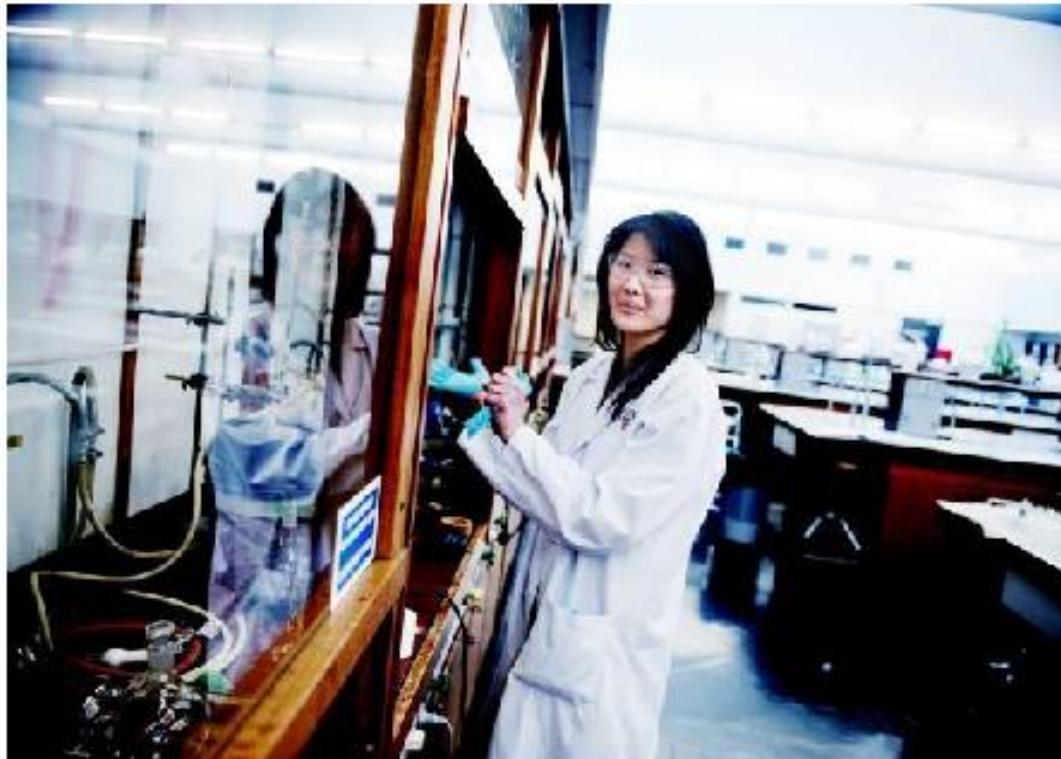
Professor Petter Kristensen har ledet undersøkelsen, og la fram resultatene på et åpent møte på Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim onsdag.

BEKREFTER: Professor Petter Kristensen har ledet undersøkelsen, og la fram resultatene på et åpent møte på Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim onsdag. Foto: Scanpix

Slår alarm om farlige studier

Mange av de 740 laboratoriene tilknyttet Universitetet er i så dårlig stand at det går ut over sikkerheten til studentene, mener studentrepresentantene. Her er Fiona Lim fra Malaysia i gang med et forsøk i et av avtrekkskapene på Kjemisk Institutt. Foto: Therese Alice Sanne

Bygninger, laboratorier og utstyr ved Universitetet i Oslo er i så dårlig stand at studenter skader seg og blir syke. – En tikkende bombe, mener studentrepresentant.

profil meldinger 4 kontakter

- Fra Referanse
- Kveldsidy! Når møter jeg deg?
- Bergen70 RE: mitt photo!
- Kveldsidy! Det var koselig å prate med deg

- Kostnadsfrie påmelding
- Personlighetstest
- Seriøse kontakter

Kostnadsfrie påmelding!

ROTTER OG CELLEGIFT: Labtekniker Solveig Garman-Vik (38) fikk kreft etter å ha blitt utsatt for kreftfremkallende stoffer under kreftforskning på Radiumhospitalet. Foto: Privat

- Kreftfarlige stoffer i mange norske laboratorier

Flere studier viser nær doblet kreftisiko blant laboratorieansatte kvinner.

Nyheter mest lest siste 24 timer

Tunnelarbeid og trafikk samtidig

Freifjordtunnelen

NRK

Statens vegvesen har fått klarsignal til å gjere renovasjonsarbeid i Freifjordtunnelen medan trafikken går.

opp sørås

odd.soras@nrk.no

Publisert 29.02.2008 15:37

I desember av slo Arbeidstilsynet å opne tunnelen for trafikk medan arbeidet er i gang, men etter ei runde med avklaringar er det no gitt grønt lys, seier Vegvesenet i ei pressemelding.

KLASSEKAMPEN

Ve
Nettutga

Nyheter

Min side

Kundeservice

Abonnement

Løssalg

Ann

Innenriks

Utenriks

Kultur & medier

Dagens leder

MANDAG 29. JUNI, 2009

Innenriks

FARLEG: - Arbeidsforholda kan vera forklaringa på at dødelegheita aukar for anleggsarbeidarar, seier forskar Ebba Wergeland. illustrasjons

Livsfarleg anleggsarbeid

Mandag 29. juni, 2009

Av Magnhild Folkvord

ARBEIDSMILJØ: Effektivisering av byggje- og anleggsarbeid kan vera ein del av årsaka til at anleggsarbeidarane dør tidlegare enn andre yrkesgrupper.

At det er ein større helsemessig risiko med å vera frisør eller servitør enn med å vera prest eller professor, er vel kjent. Men skal det alltid vera slik at yrke og sosial plassering avgjer kor lenge folk skal leva?

Støttegerli C
in Alexa
Kjersti G
Andreass
Støtte A

Norske ESS

KJENDISPOKER PÅ MAX
TORSDAGER 21.00

SE KLIPP

Andreassen Roger Larsson
Larsen Bashir
Mar
ca H
Finn Christian Jøgg
Bashir

BLIR SYKE: Drøsevis av soldater er blitt syke under og etter skyting med Forsvarets nye standardgevær HK416 og den omstridte blyfrie miljøammunisjonen. Foto: Øistein Norum Monsen / DAGBLADET

Arbeidstilsynet stanser all bruk av skandaleammunisjonen

Frykter alvorlige helseskader på soldater. Avgjørelsen skaper krise for Forsvaret, som nå står uten ammunisjon.

Nyheter
siste saker

GLAD I SPORT? SE ALLE STORKAMPENE FRA...

Premier League Live!

[Få tilgang her](#)

2

Forside Innenriks

Får ikke pepre politistudentene

Oslo (ANB-NTB): Politistudenter og arbeidstakere i politiets opplæring skal ikke lenger tvangstestes med pepperspray. Det kan føre til at 1.000 politifolk heller ikke får bruke pepper i tjenesten.

Publisert 12.04.2007 kl 16:58 Oppdatert 12.04.2007 kl 17:01

Fram til nå har det vært påkrevd at politistudenter skal eksponeres for pepperspray for å oppleve hvordan sprayen virker.

– Jeg er opptatt av at man skal eksponeres for pepperspray for å forstå hvordan dette virker, har politidirektør Ingelin Killengreen uttalt til Politiforum tidligere.

Nå setter Direktoratet for arbeidstilsynet (DAT) foten ned. Tilsynet konkluderer med at bevisst eksponering av pepperspray i ansiktet ikke er forenlig med arbeidsmiljølovens krav om et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.

– Ikke akseptabelt

– Det er ikke akseptabelt å sprøyte kjemikalier rett i ansiktet og øynene på studenter og arbeidstakere i politiets opplæring, sier direktør Ingrid Finboe Svendsen i Arbeidstilsynet.

Til tross for dette har Politidirektoratet bestemt seg for å påklage pålegget.

– Konsekvensen av arbeidstilsynets pålegg blir at rundt 1.000 politifolk ikke vil få godkjenning i bruk av pepperspray, selv om vi fortsatt har en faglig vurdering som går ut på at den forsvarlige utdanningen innebærer også at de får teste virkningen av pepperspray, sier politimester i Politidirektoratet, Oddbjørn Mjelhus.

Stiller spørsmål

Hovedvernombud Bjørn Egeli påpeker derimot at konklusjonen fra DAT ikke sier noe om at peppersprayen ikke lenger skal brukes av politiet. Egeli stiller spørsmål ved den operative treningsverdien ved å eksponeres for pepperspray i ansiktet og øynene.

– Når Politidirektoratet velger å klage avgjørelsen fra DAT inn politisk, synes jeg det er uansvarlig, sier han. (ANB-NTB)

Killengreen får ikke lenger lov til å la politistudentene prøve pepperspray. Foto: Terje Pedersen, ANB

ANNONSE

DEN NORSKE
OPERA
& BALLET

Årets
julegave!
KLICK HER

/ GAVEKORT
/ JULEGAVEABONNEMENT
/ BILLETTER

OPERAEN.NO / 21 42 21 21

Får pepper for pepperspraytesting

Det er ikke akseptabelt å sprøyte kjemikalier rett i ansiktet på arbeidstakere, slik politiet har gjort med pepperspray, mener Arbeidstilsynet. Dermed mister tusen politifolk muligheten til å bruke pepperspray i tjenesten.

SIRLI STORSTEIN HYTEN
sirli.storstein.hyten@nrk.no

Publisert 13.04.2007 10:47.

Til nå har politifolkene blitt eksponert for pepperspray for at de skal vite hvordan det er, før de har fått lov til å bruke sprayen i tjeneste. Men Arbeidstilsynet slår nå fast at det blir slutt på testingen.

– Det er i strid med arbeidsmiljøloven og ikke akseptabelt å sprøyte kjemikalier rett i ansiktet og øynene på studenter og arbeidstakere i politiets opplæring, sier direktør Ingrid Finboe Svendsen i Arbeidstilsynet til Politiforum.

Arbeidstilsynet mener praksisen er i strid med et forsvarlig arbeidsmiljø og viser til dokumentasjon som viser at eksponering kan føre til ubehag og muligens også helsefare.

Siste: Østlandssendingen

Flere tvangssalg i Oslo

Venter lavere arbeidsledighet

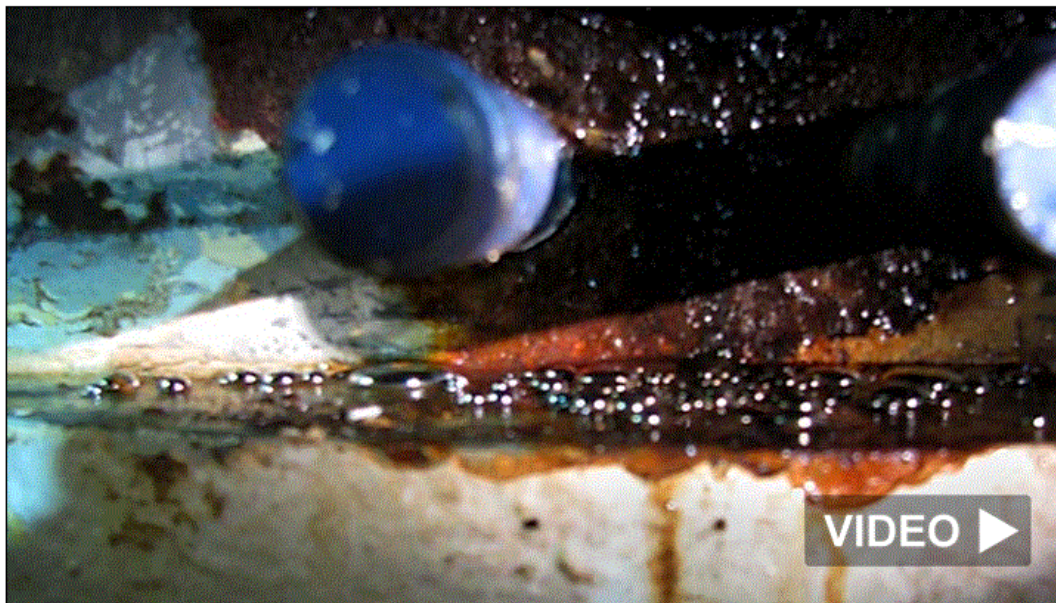
– Skolegrensene er ulovlige

6000 kunder mistet strømmen

På jakt etter din perfekte match?
Finn ekte kjærlighet på be2.no

be2
test gratis!

VIDEO ▶

BEVISET: Tidligere Ekofisk-arbeider John Engedal forteller om hvordan de ble eksponert for kvikksølv på plattformen. Video: Bjørn Langsem

Her flyter kvikksølv fritt på oljeplattformen

- Skadelig for nervesystem, reproduksjonsevne og nyrer.

Nyheter

DAGENS Medisin

Nyheter

Medisin og helse

Politikk og samfunn

Debatt

Blogger

Leder

Jobbmarkedet

DM Arena

Om Dagens Medisin

Skje 30 dager

Hjerte og kar

Kreft

Psykisk helse

Legemidler

Helsepolitikk

Økonomi

Oppdatert 06.12.10 Nyheter

Plages av mikrober på jobb

Arbeidstakere i kornsiloer og kraftförmøller plages av sopp, bakterier og endotoksiner på jobb.

[0 Kommentarer](#) [Skriv ut](#) [Send](#)

Gjennomsnittlig soppeksponering i kornsilo lå på et potensielt helsefarlig nivå, mens endotoksineksponeringen var langt over grensen for det som anses helsemessig forsvarlig på alle arbeidsplasser.

Til å bil kvam av MS «Skogøy» anløper Helligvær. Passasjerer og ansatte eksponeres da for store mengder avgasser fra eksosen. Flertallet av de ansatte rapporterer om fysiske plager i forbindelse med jobben. Foto: Tom Melby

Syke av diesलगass

Ansatte på hurtigbåter langs Nordlandskysten plages av hoste, brekninger, kvalme, hodepine og irritasjon i øynene. Torgatten Nord lover tiltak.

Nanopartikler gir DNA-skader

Nanopartikler i kosmetikk, medisiner og tennisracketer kan gi skader på DNA. Det viser danske forsøk på mus og rotter. Partiklene utløser muligens kreft, åreforkalking og hjerte-karsykdommer.

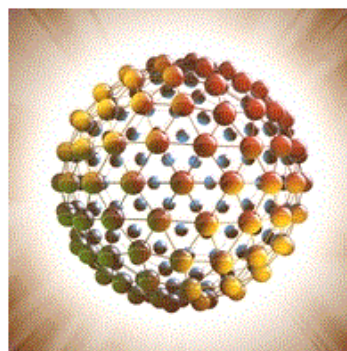
Thomas Hoffmann
journalist i videnskab.dk

Tirsdag 04. august 2009
kl. 05:00

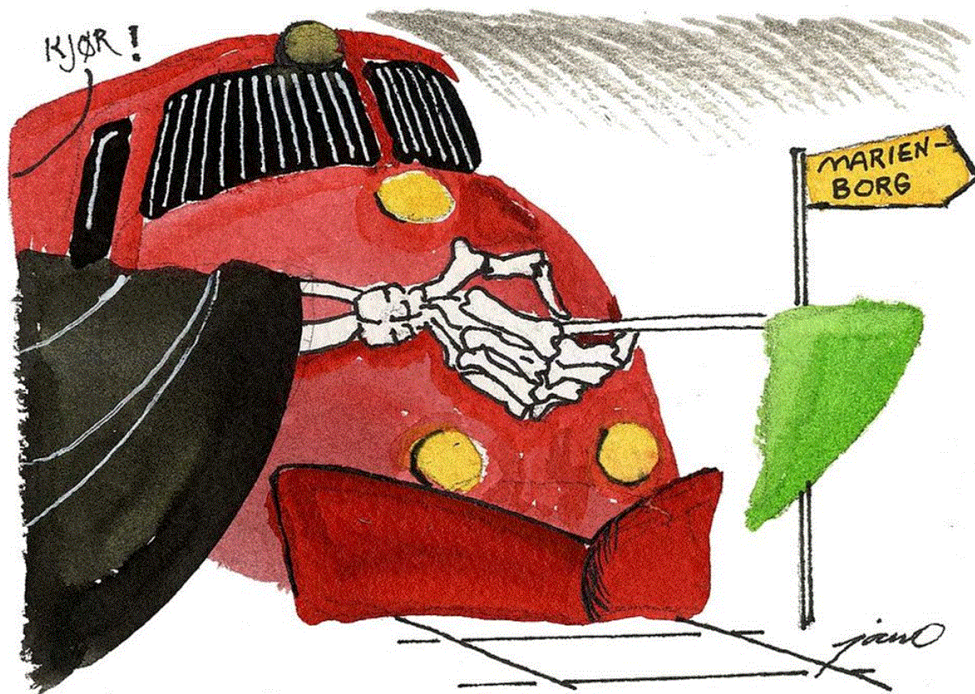
Klær, sykkeldele, solkrem, maling, sokker, golfkøller, bilvoks, rynkekrem.

Nanopartikler rykker inn i en lang rekke produkter i hverdagen vår, og det kan til slutt sette tydelige spor i helsen vår.

To av de mest utbredte nanomaterialene viser seg nå å kunne ødelegge DNA og dermed kanskje også øke risikoen for alvorlige sykdommer som kreft og hjerte-karsykdommer. Nanopartiklene kan samtidig sette gang i åreforkalking.

Dette er meldingen fra forskere fra København Universitet, som har utført forsøk på mus og rotter.

adressa.no

Aktuelt:
Gi en hjelpende
hånd i jula

Kundeservice

• Abonnemang

• Annonser

• Anslagsføring

• Adresser

Tjenestenummer
07200

30.11.11

NYHETER

KULTUR

ØKONOMI

SPORT

LOKAL

FOTBALL

TV-ADRESSA

FORBRUKER

MENINGER

REISE

ALT INNHØLE

SØK

Trafikkopen

Trondheim

Nord-Trøndelag

Sør-Trøndelag

Møre og Romsdal

Norge

Verden

Dokument

Klima

Vær

Værvarsel

Student

Adressa.no og da

Kuriosa

MARIENBORG-SAKEN:

- Veldig alvorlig med dødsfall som følge av arbeidsmiljø

Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm forteller at myndighetene arbeider systematisk for å påse at arbeidsmiljølovens krav om et fullt forsvarlig arbeidsmiljø følges opp i norske virksomheter. FOTO: HORTEN ANTONSEN

Arbeidsminister Hanne Bjurstrøm understreker at arbeidsgiver alltid må ta ansvaret for at arbeidsmiljøet ved en bedrift er forsvarlig.

Statens
arbeidsmiljøinstitutt

FOTO: Jones Haarr Friesstad

Oljeindustrien:

Vet for lite om kjemisk eksponering

Oljebransjen vet altfor lite om kjemikaliene ansatte utsettes for. Nå tar industrien grep.

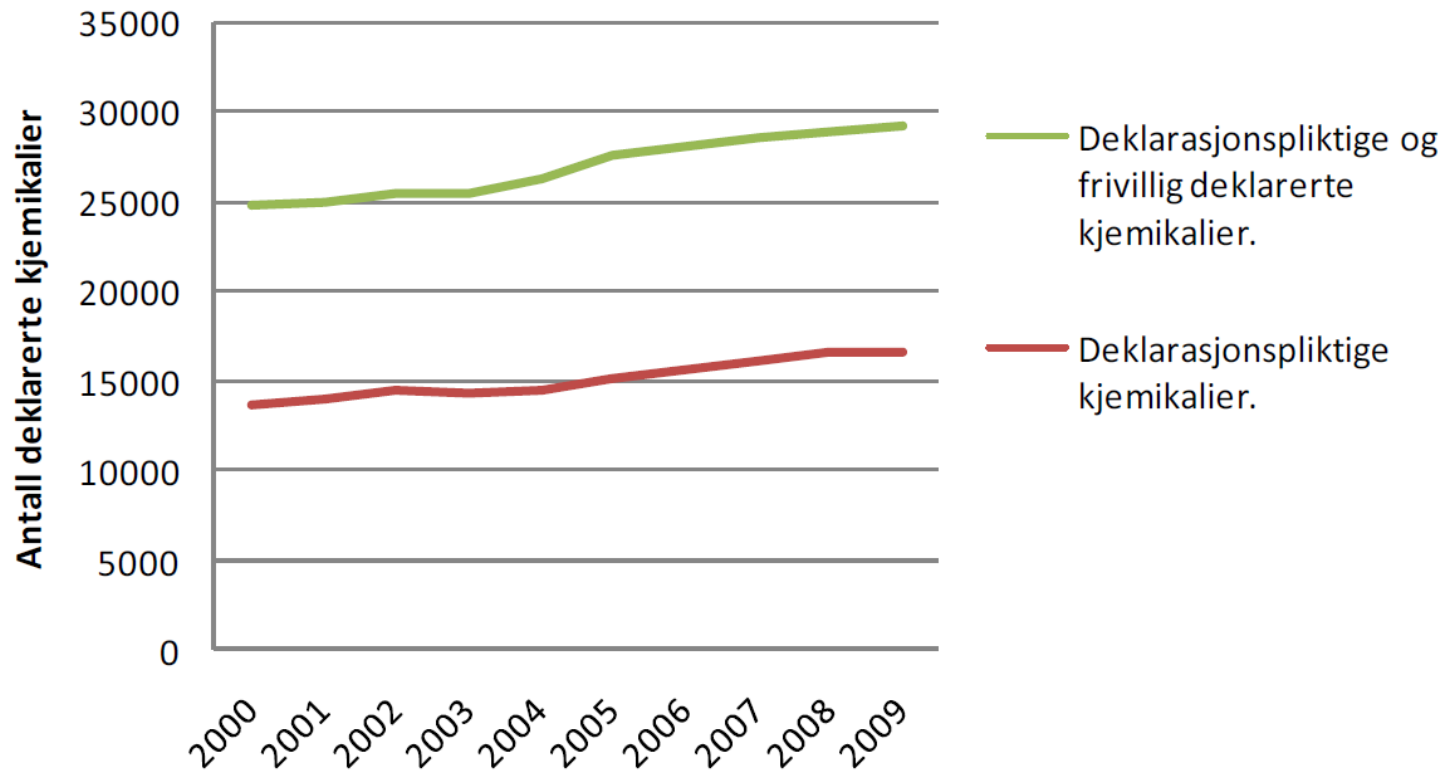
Hvor mange kjemikalier har vi?

A division of the American Chemical Society

Hvor mange kjemikalier har vi?

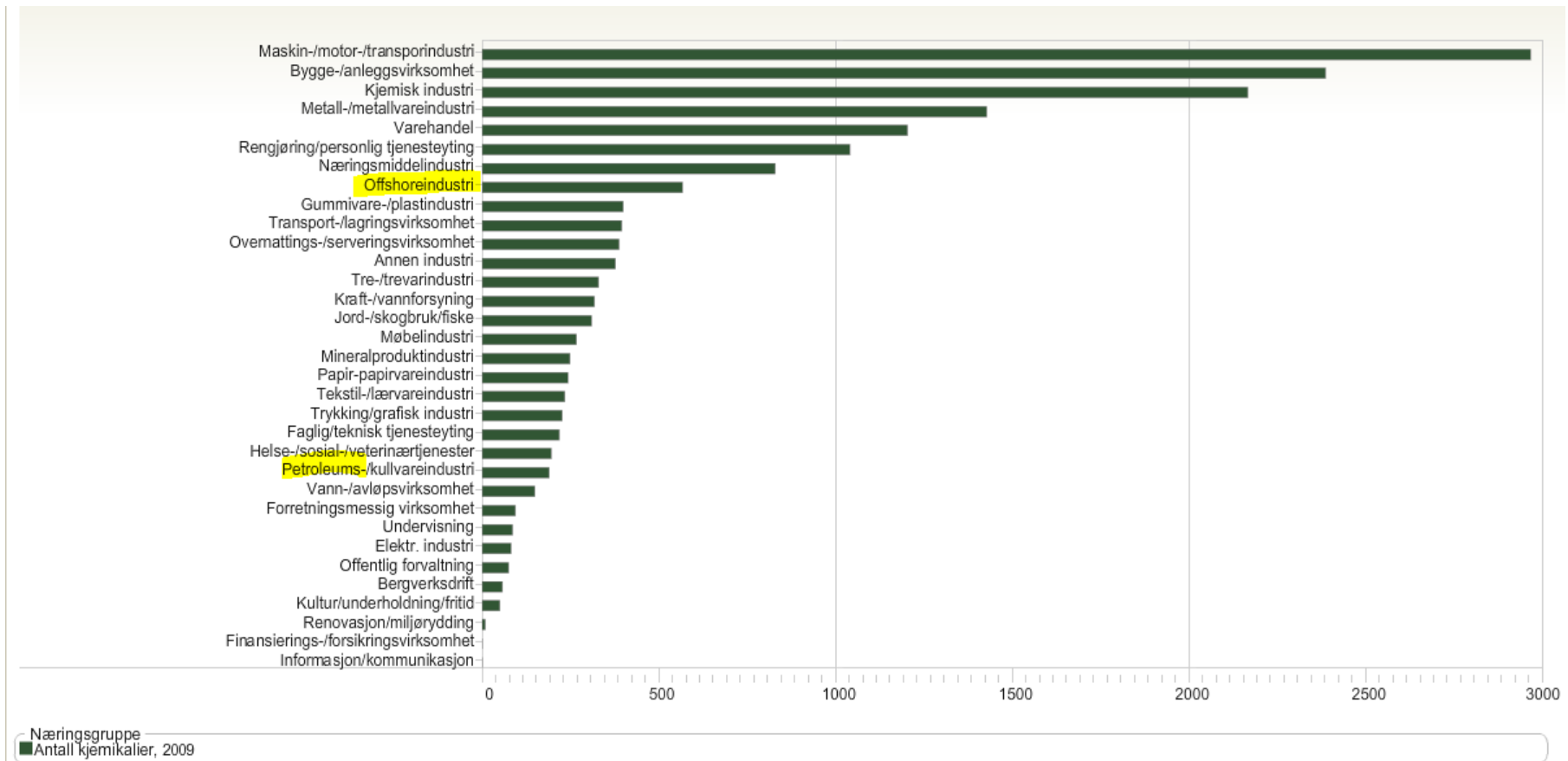

Figur 1: Utvikling i antall deklarasjoner registrert i Produktregisteret.

Kilde: Produktregisteret

Hvor mange kjemikalier har vi?

Kilde: Produktregisteret/NOA

Fellesdatabasen (FDB) i petroleumsnæringen

FDB inneholder opplysninger fra HMS-databladene for de registrerte kjemikalieproduktene som er i bruk.

FDB eies av Statoil, Esso Norge, ConocoPhillips, Aker Solutions, Teekay og Transocean, og ansees derfor å være representativ som dokumentasjon på slike kjemikalier for hele olje- og gassindustrien i Norge. Driftes av Bureau Veritas.

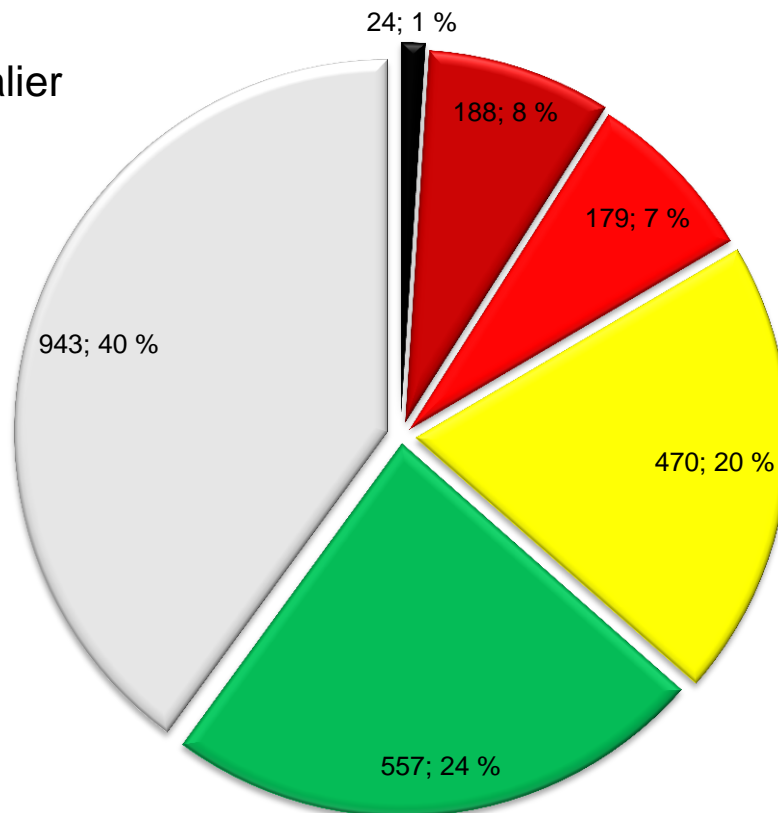

TEEKAY CORPORATION

Fordeling av unike stoffer i FDB etter rangert helsefareklassifisering:

Laboratoriekjemikalier unntatt

Totalt 2 361 poster for CAS-nr.

- Meget giftig
- Giftig
- Etsende
- Helseskadelig
- Irriterende
- Uten merking

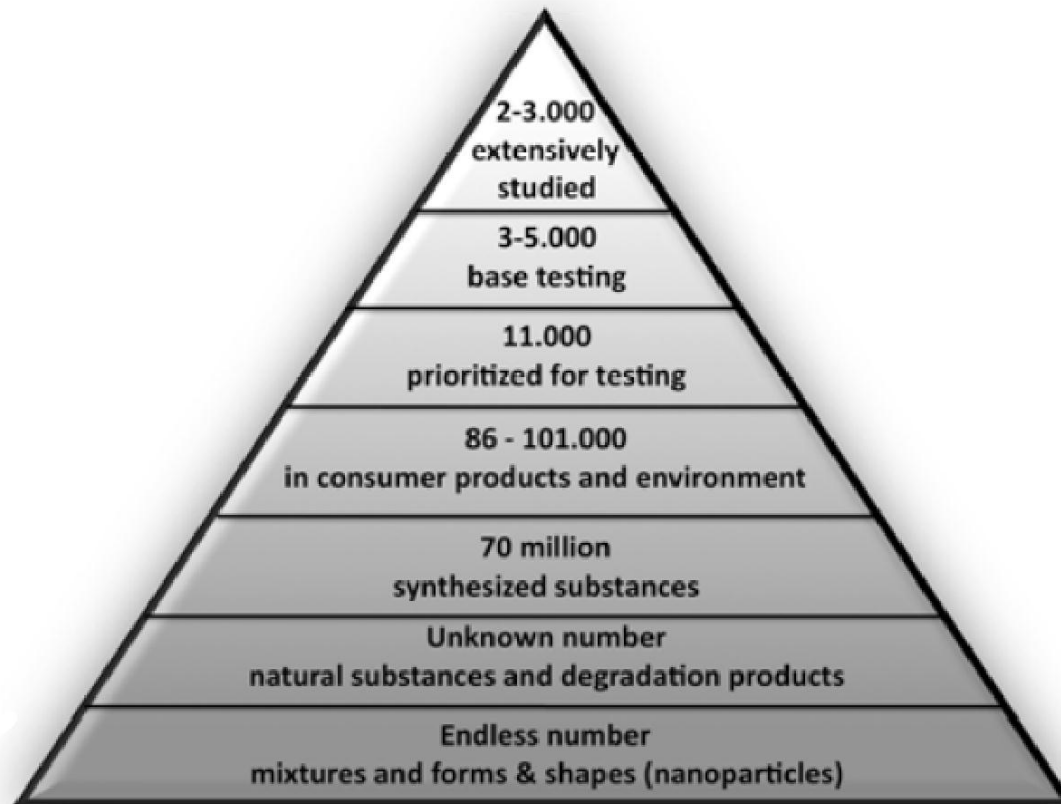
Hvor mange kjemikalier har vi?

- REACH: Forventes innmelding av ~30.000 stoffer innen 2018
- Artikkel i Nature (2009) estimerer at det finnes mellom 70.000 og 100.000 kjemiske stoffer som er relevante for REACH
- KLIFs stoffliste over farlige kjemiske stoffer: Ca. 3.500 stoffer
- Arbeidstilsynets administrative normer: Ca. 600 stoffer

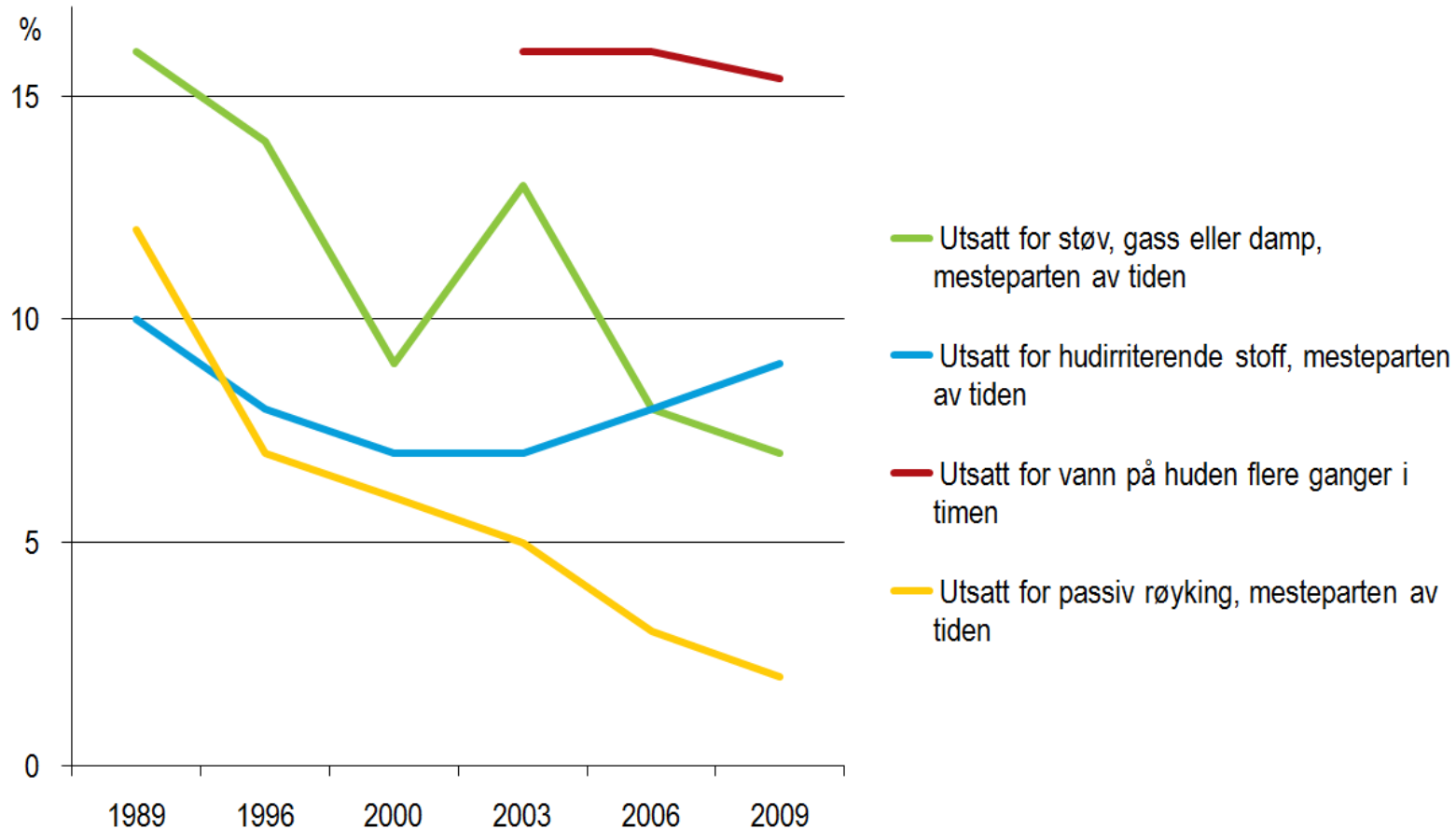

Hvor mange kjemikalier har vi?

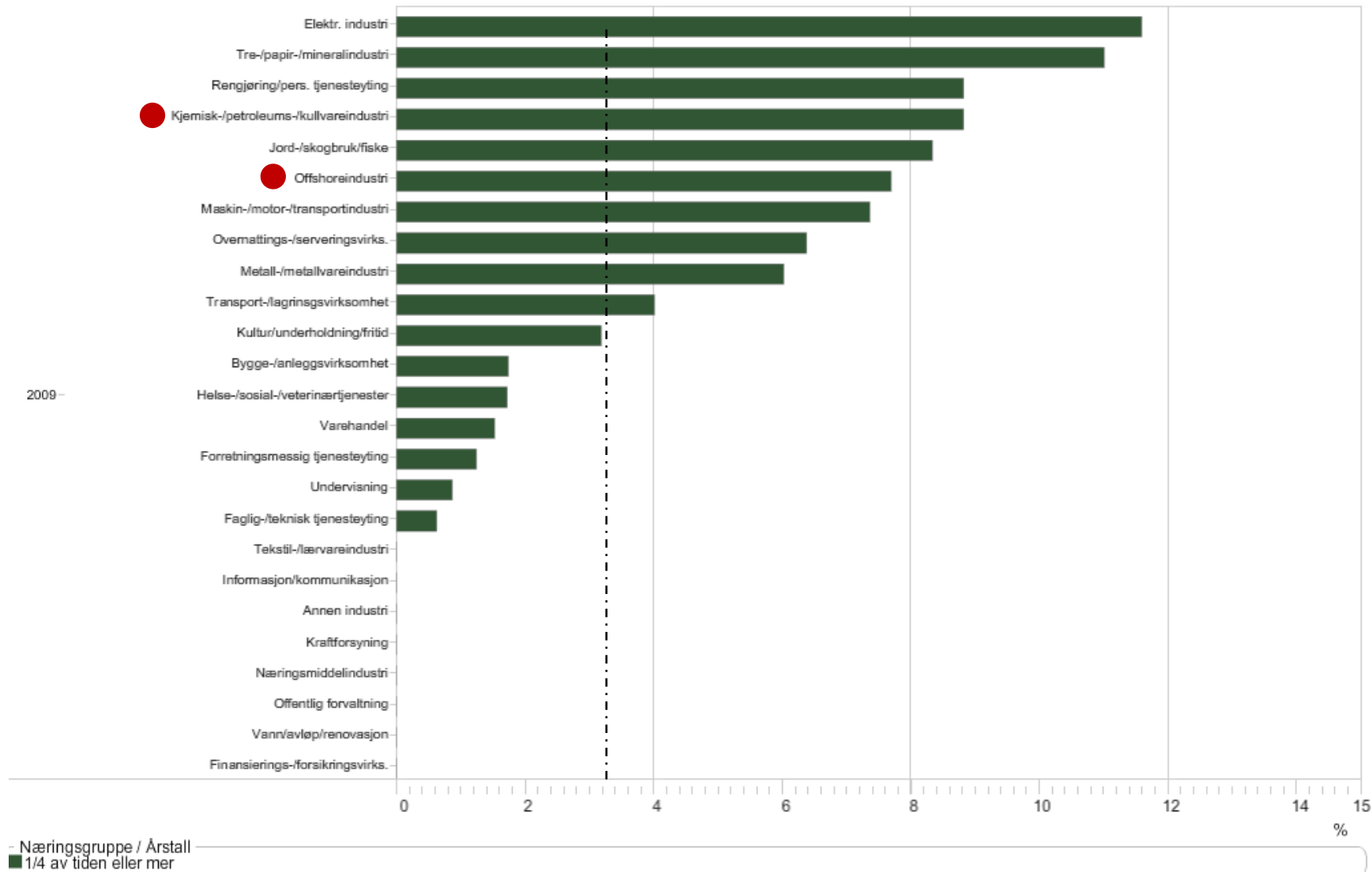
The chemical universe of toxicological knowledge

Selvrapporterte data – Levekårsdata, SSB

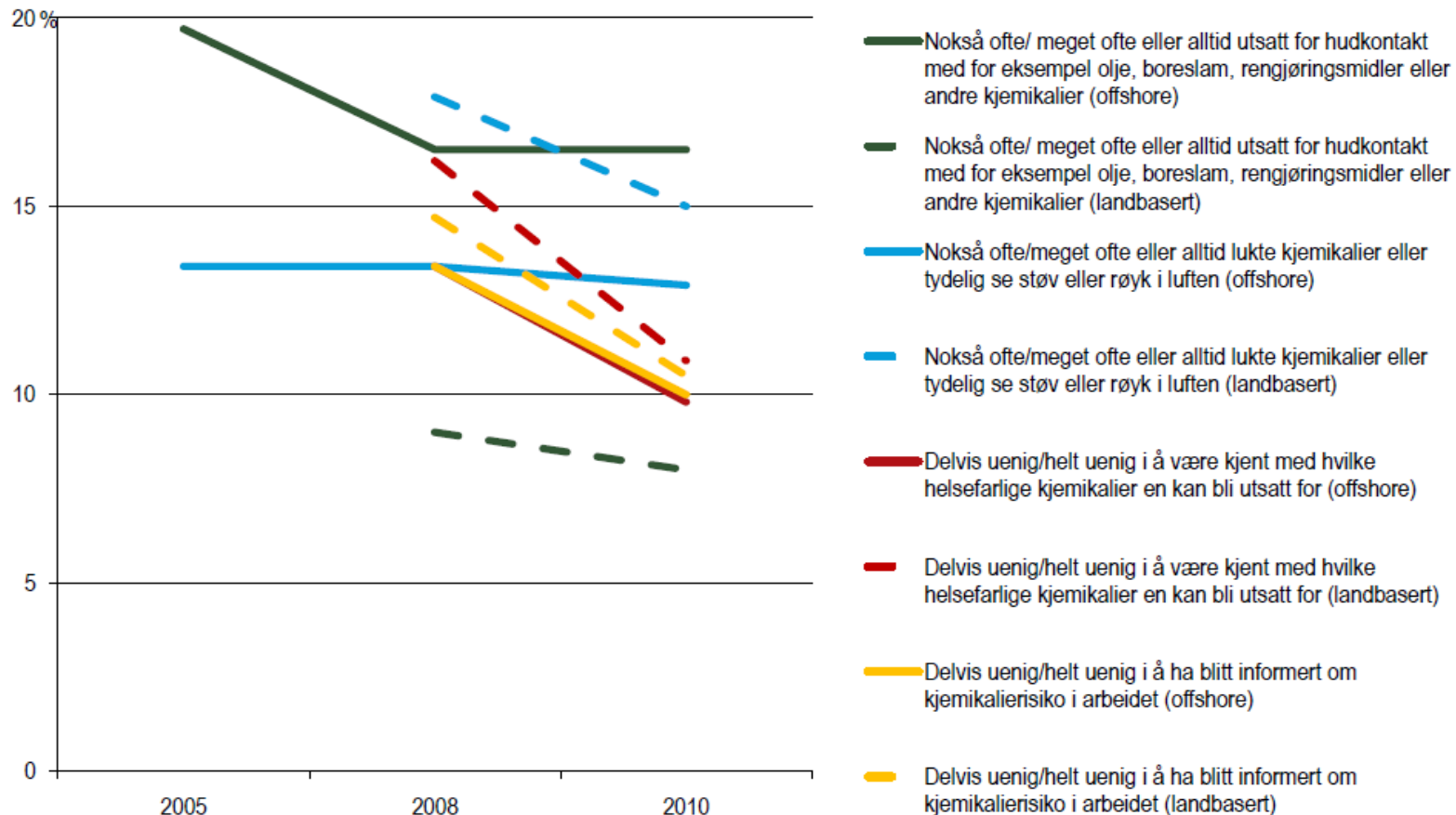

Se/lukte gass eller damp

Kjemisk eksponering

Selvrapporterte data - RNNP

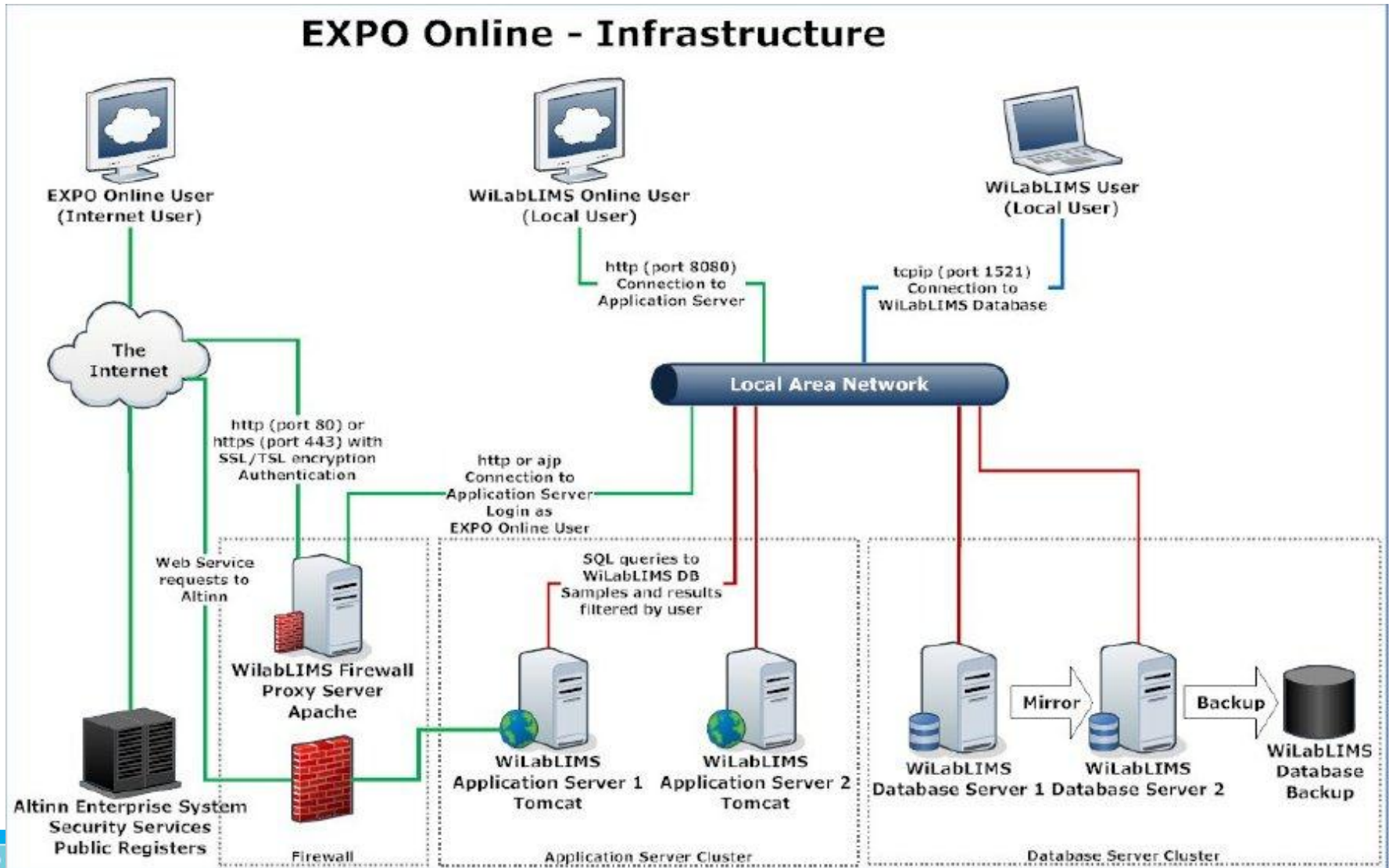
EXPO - eksponeringsdatabase

- Kjemiske og biologiske eksponeringsmålinger fra norsk arbeidsliv tilbake til 1984. Register over målinger utført av STAMI
- Dataene gir indikasjoner på nåværende eksponeringsnivå på norske arbeidsplasser, samtidig som det gir et unikt bilde av utviklingen av yrkesmessig eksponering i Norge.
- EXPO videreutvikles nå til å bli en nasjonal eksponeringsdatabase for yrkesrelaterte luftmålinger. Målet er at alle virksomheter som utfører målinger i Norge skal registrere dataene elektronisk.

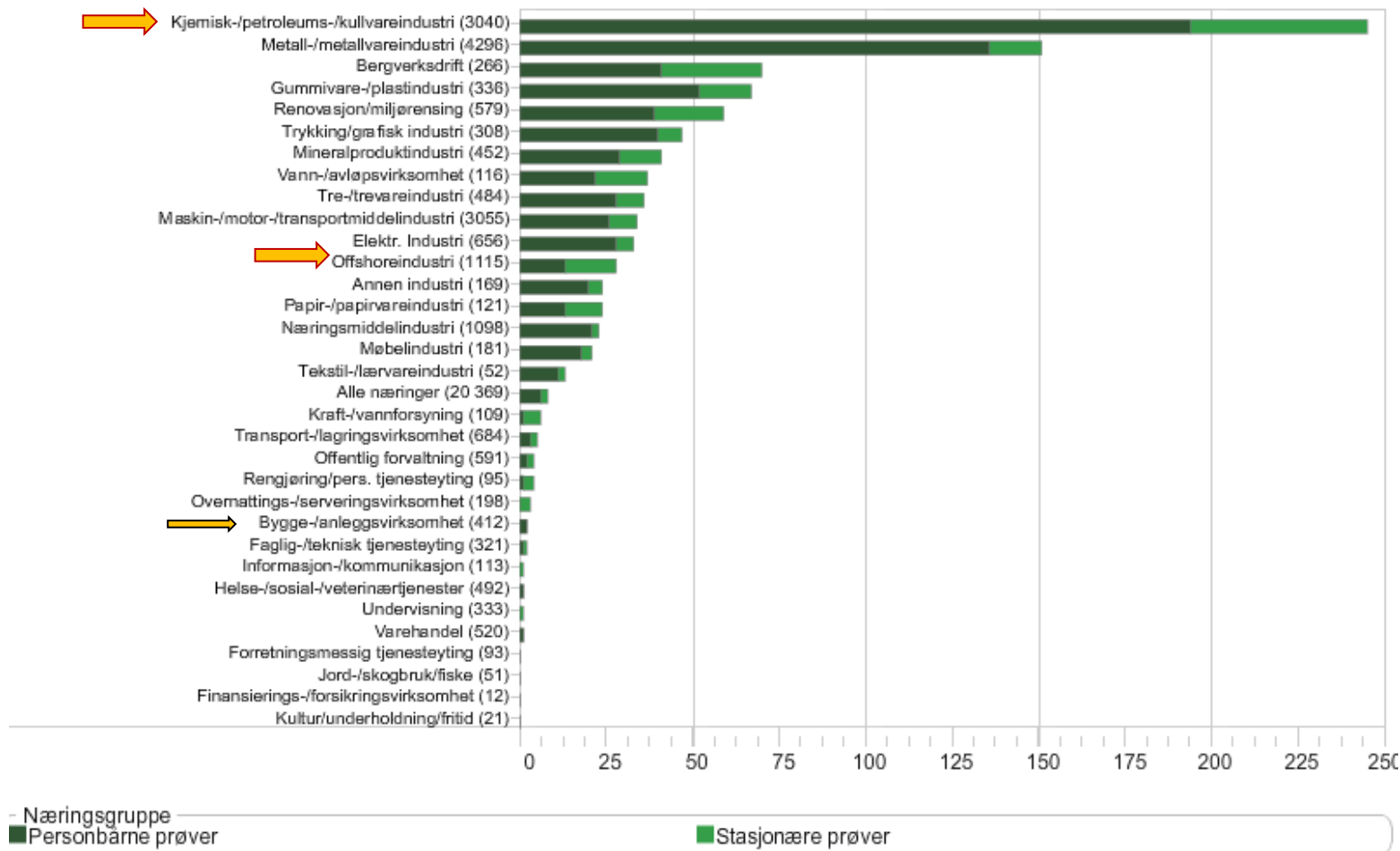

EXPO Online - Infrastructure

Antall prøver pr 1000 yrkesaktive i næringen

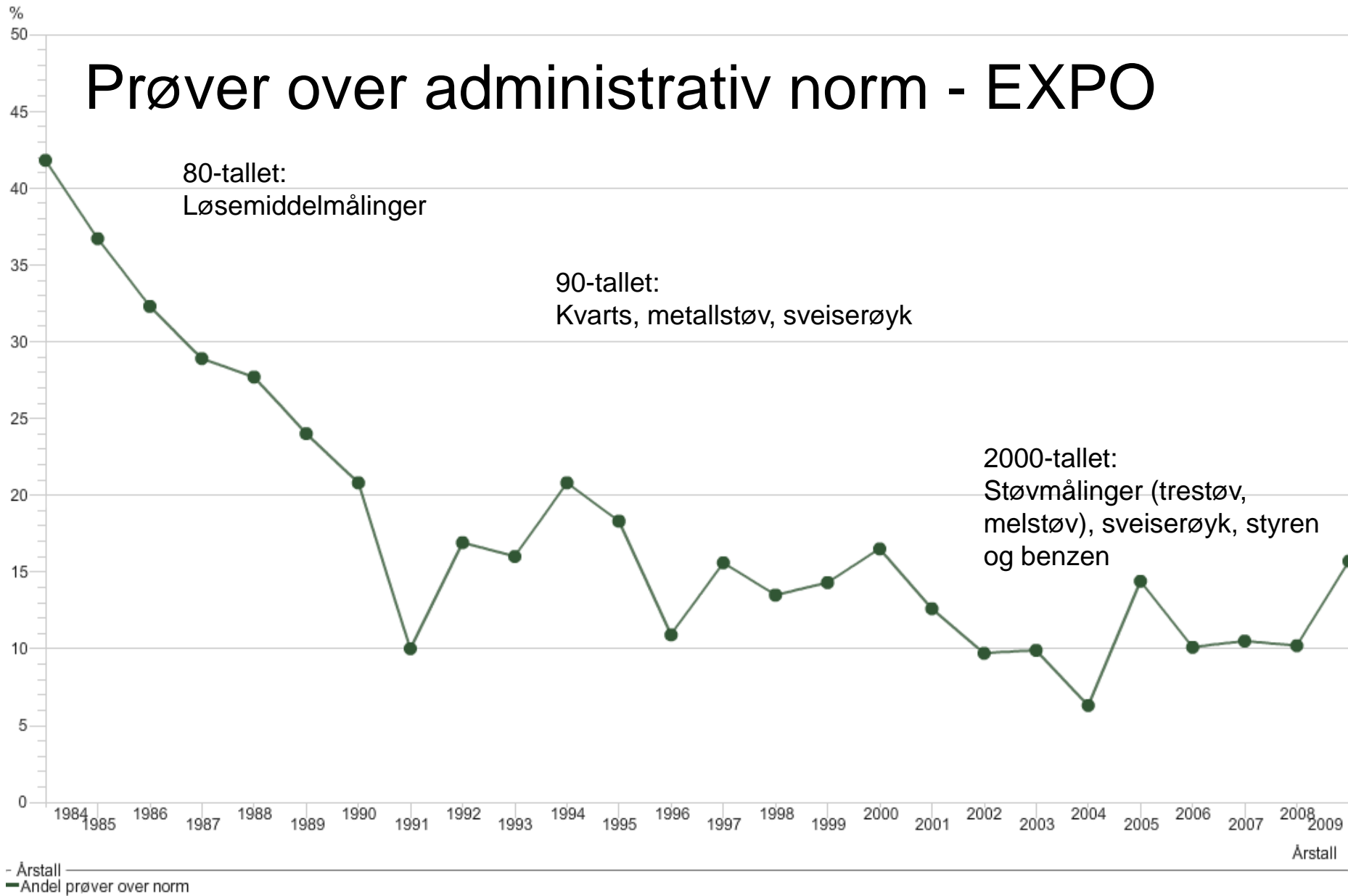
Antall prøver registrert i EXPO pr 1000 yrkesaktive i næringen

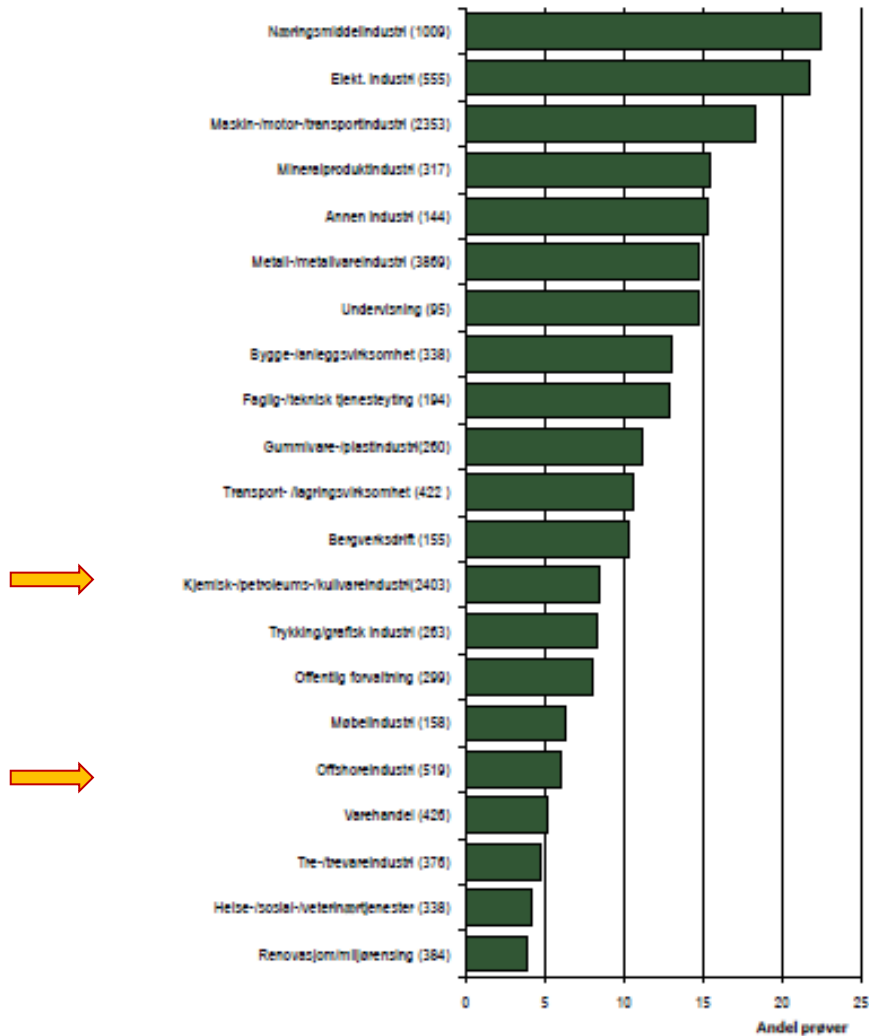
Kilde : EXPO 2000-2009 og AKU 2009
 Hentet fra www.stami.no/nea

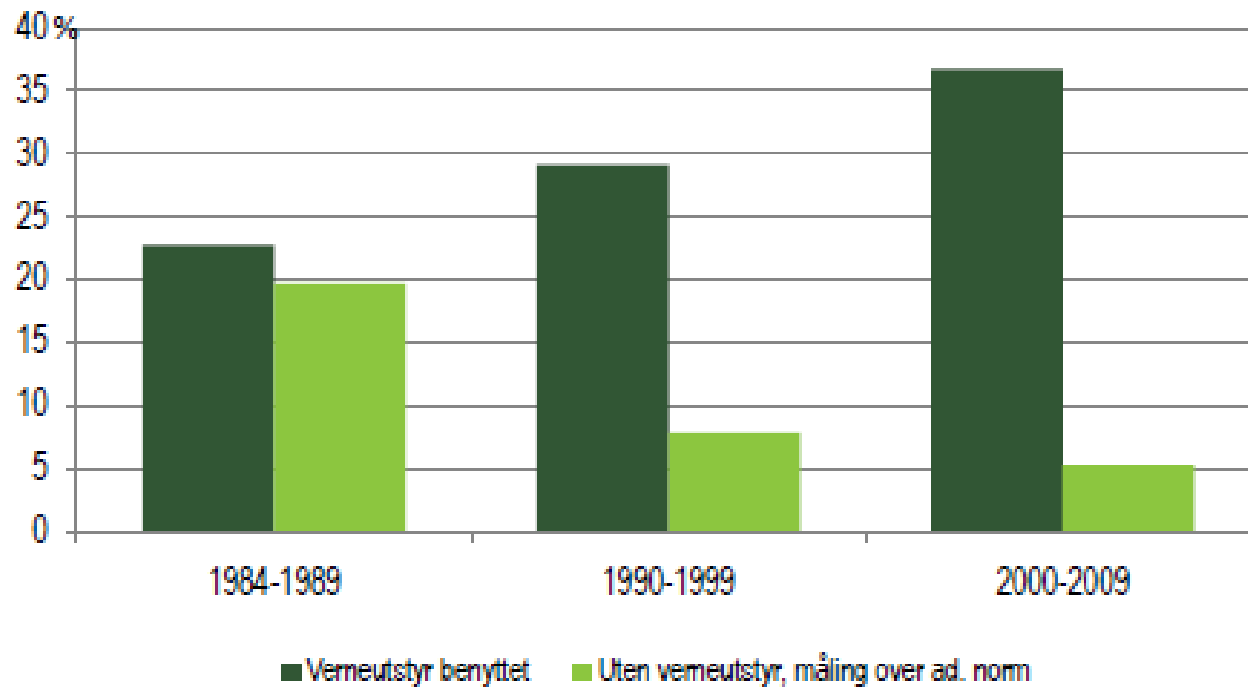
Prøver over administrativ norm - EXPO

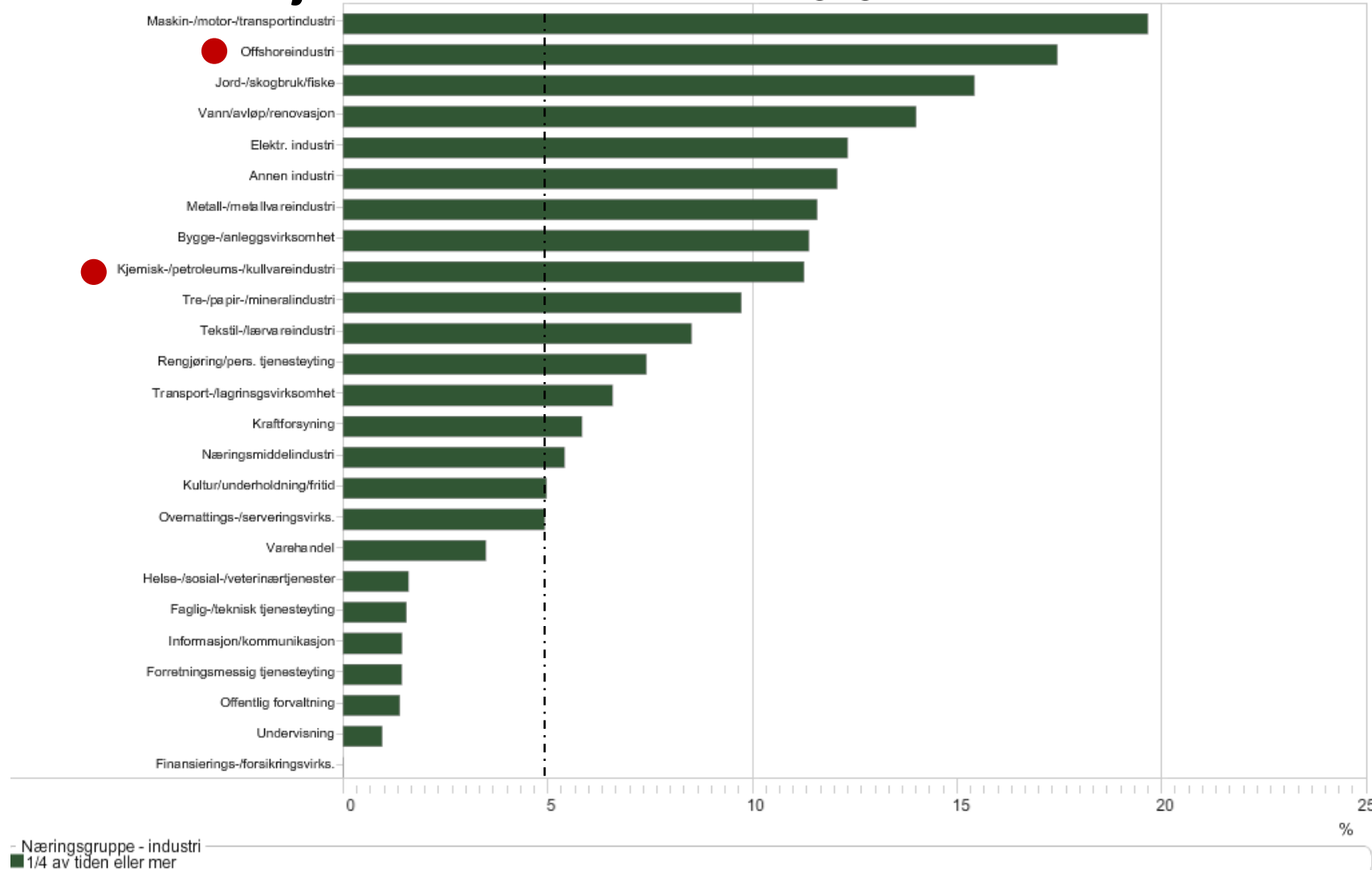
Eksponeringsmålinger over administrativ norm pr næring 2000-2010

Bruk av verneutstyr

LKU: Hudkontakt med oljer, smøremidler og skjærevæsker - næringsgruppe

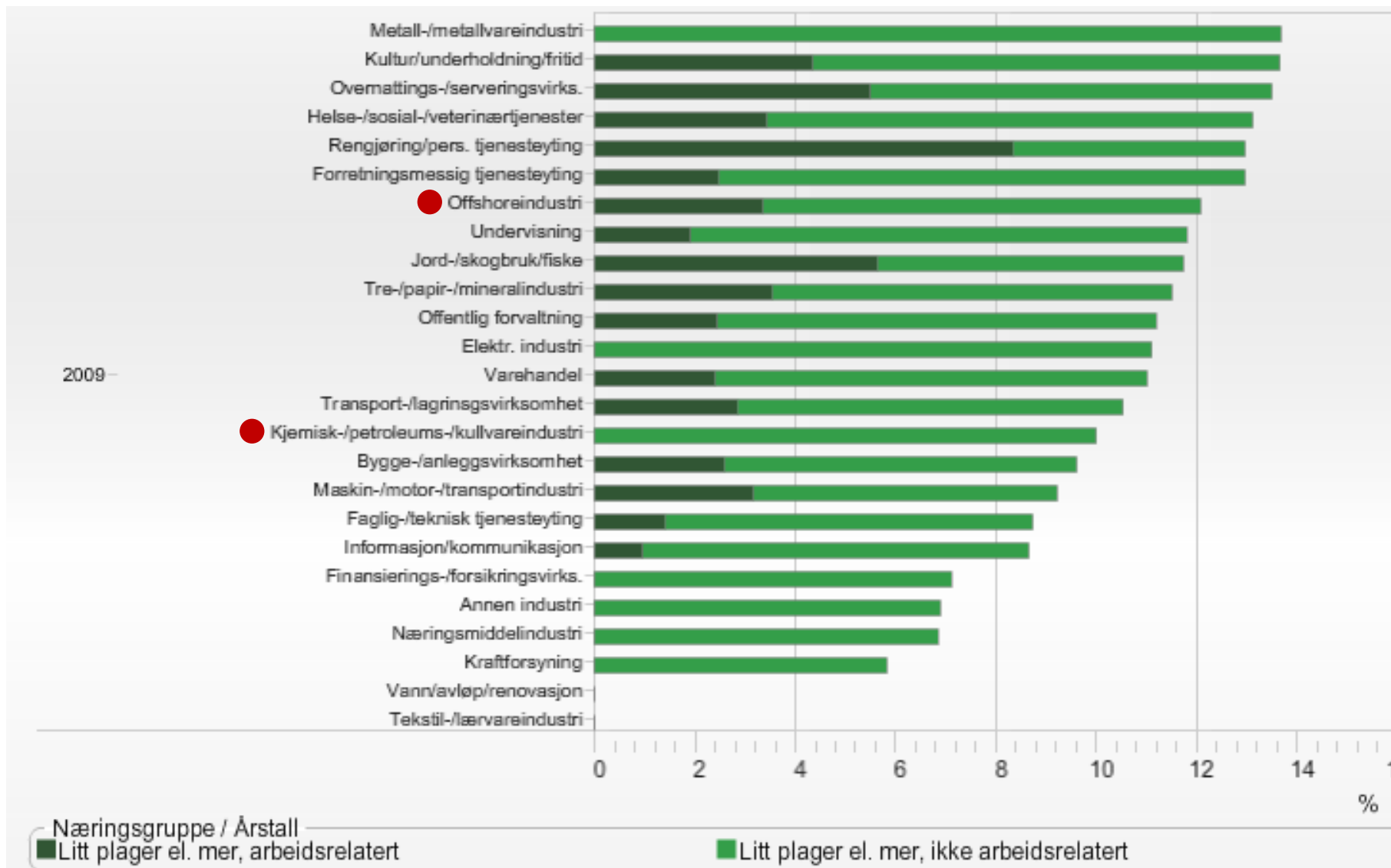
Kjemisk arbeidsmiljø og helse- omstridt faktagrunnlag

European Agency for Occupational Health and Safety at Work
(Bilbaoinstituttet)/ILO 2008:

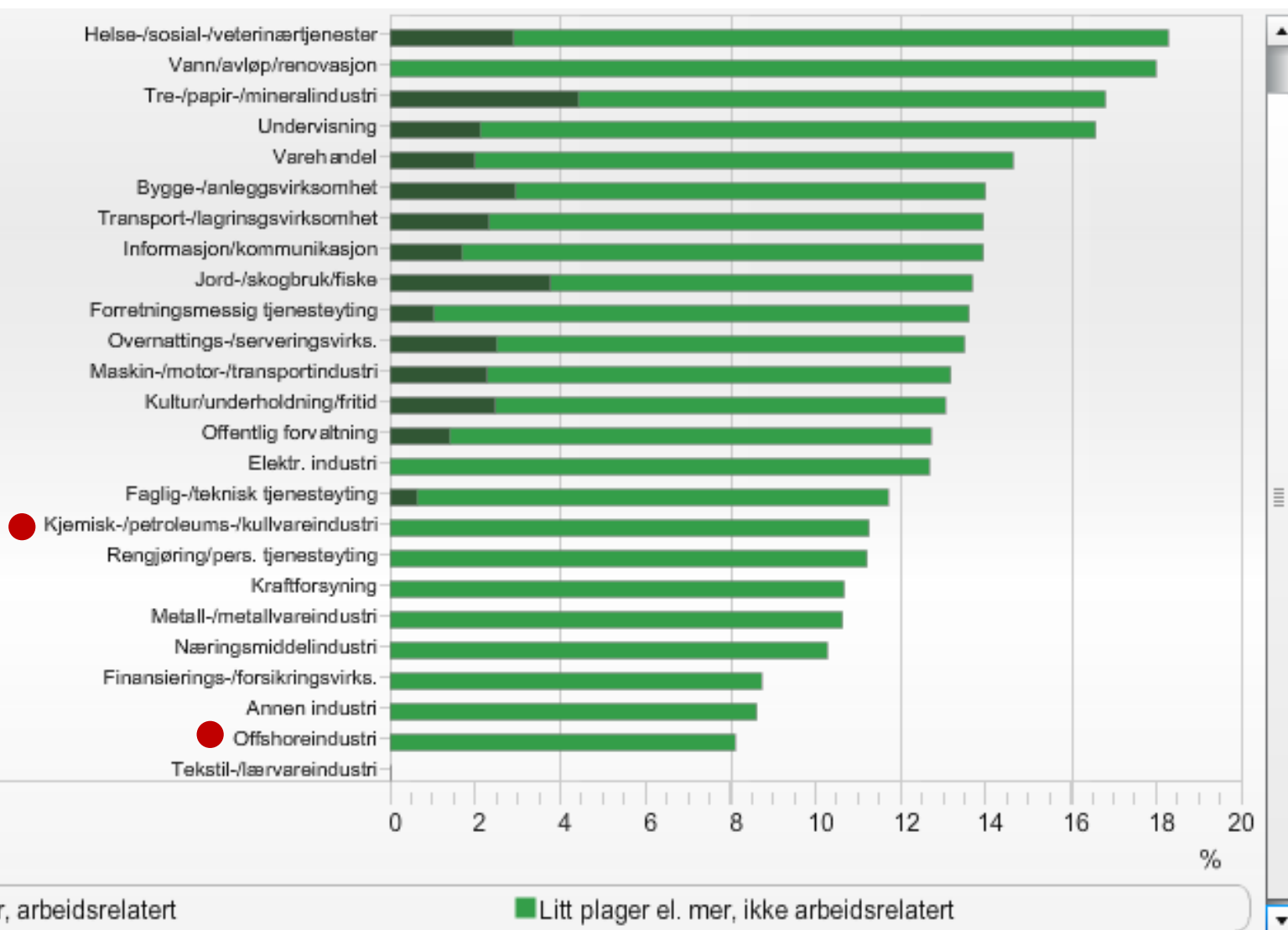
- Estimert 2,3 millioner arbeidsrelaterte dødsfall i verden årlig, hvorav ca. 167.000 er i Europa (ca. 200 millioner sysselsatte i Europa)
 - Ca. 7.000 ulykker
 - 160.000 arbeidsrelatert sykdom
 - 74.000 relatert til yrkeseksponering for helseskadelige kjemikalier
 - I Norge ca. 1.700 arbeidsrelaterte dødsfall årlig (ca. 4%, 359 pga. kjemiske forb.)
- Internasjonale studier: Ca. 15% av astma, kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS) og lungekreft, samt ca. 17% av alle hjerte/karsykdomsdødsfall har sin bakgrunn i det kjemiske arbeidsmiljøet (menn)

LKU: Hudplager – forekomst av eksem, hudkløe eller utslett

Luftveisplager – hoste, oppspytt, tungpust eller pipelyder

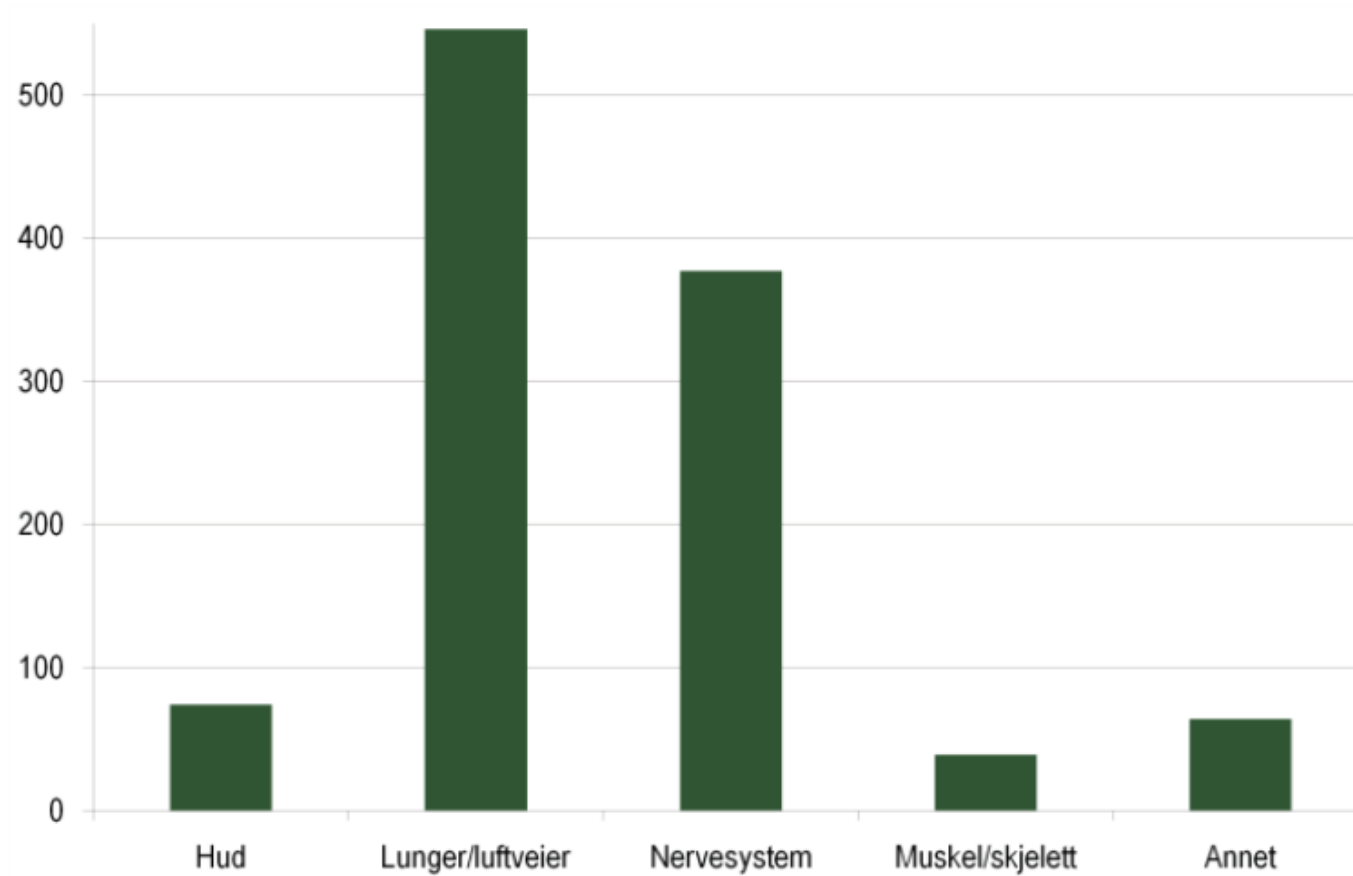

Næringsgruppe
■ Litt plager el. mer, arbeidsrelatert
■ Litt plager el. mer, ikke arbeidsrelatert

Pasientutredninger

4.6.1 Pasienter utredet ved arbeidsmedisinske avdelinger 2009, henvisningsårsak etter symptomorgan. (Kilde: STAMIs nasjonale oversikt over arbeidsmedisinske utredninger)

YRKE OG KREFT I NORGE

Yrke og kreft

Hvilke yrkesgrupper i Norge har i perioden 1961-2005 samlet sett hatt en større forekomst av yrkesrelatert kreft enn ellers i befolkningen?

- Hovedtendens: Yrkesrelatert kreft forekommer særlig blant bygg- og anleggsarbeidere og håndverkere
- Men finnes også i varierende grad for yrkesgrupper i industri, tjenesteytende næring, primærnæring og sjøfart

FOTO: Jones Haarr Friesstad

Oljeindustrien:

Vet for lite om kjemisk eksponering

Oljebransjen vet altfor lite om kjemikaliene ansatte utsettes for. Nå tar industrien grep.

Hva nå?

- Masse god aktivitet i olje- og gassnæringen i og rundt dette prosjektet
- Viktig å holde på fokuset og engasjementet fremover
- Viktig å holde på/videreutvikle bransjefokuset – Samarbeid – Lære av hverandre - Partssamarbeid
- Systematikk - Dokumentasjon
- Viktig å følge opp kunnskapshull – Forskning
- Viktig å fronte disse risikokildene opp mot andre risiki i ”den interne HMS/HR-kampen”
- Hva innebærer det å være verdensledende på HMS?
- Forbilde for andre deler av norsk arbeidsliv?

Ytre miljø vs. arbeidsmiljø? ⇒ Perfluorerte organiske forbindelser

Occupational Exposure to Airborne Perfluorinated Compounds during Professional Ski Waxing

BAARD INGEGERDSSON FREBERG,^{†,‡}
 LINE SMÅSTUEN HAUG,[§]
 RAYMOND OLSEN,[†] HANNE LINE DAAE,[†]
 MERETE HERSSON,[†]
 CATHRINE THOMSEN,[§]
 SYVERT THORUD,^{†,‡,¶} TORG BECHER,^{§,⊥}
 PAAL MOLANDER,^{†,⊥} AND
 DAG G. ELLINGSEN^{†,*}

National Institute of Occupational Health, P.O. Box 8149 Dep, N-0033 Oslo, Norway, The Norwegian Biathlon Union, Servicebox 1, US, N-0840 Oslo, Norway, Norwegian Institute of Public Health, P.O.Box 4404 Nydalen, N-0315 Oslo, and Department of Chemistry, University of Oslo, P.O.Box 1033 Blindern, N-0315 Oslo, Norway

Received June 17, 2010. Revised manuscript received August 16, 2010. Accepted August 25, 2010.

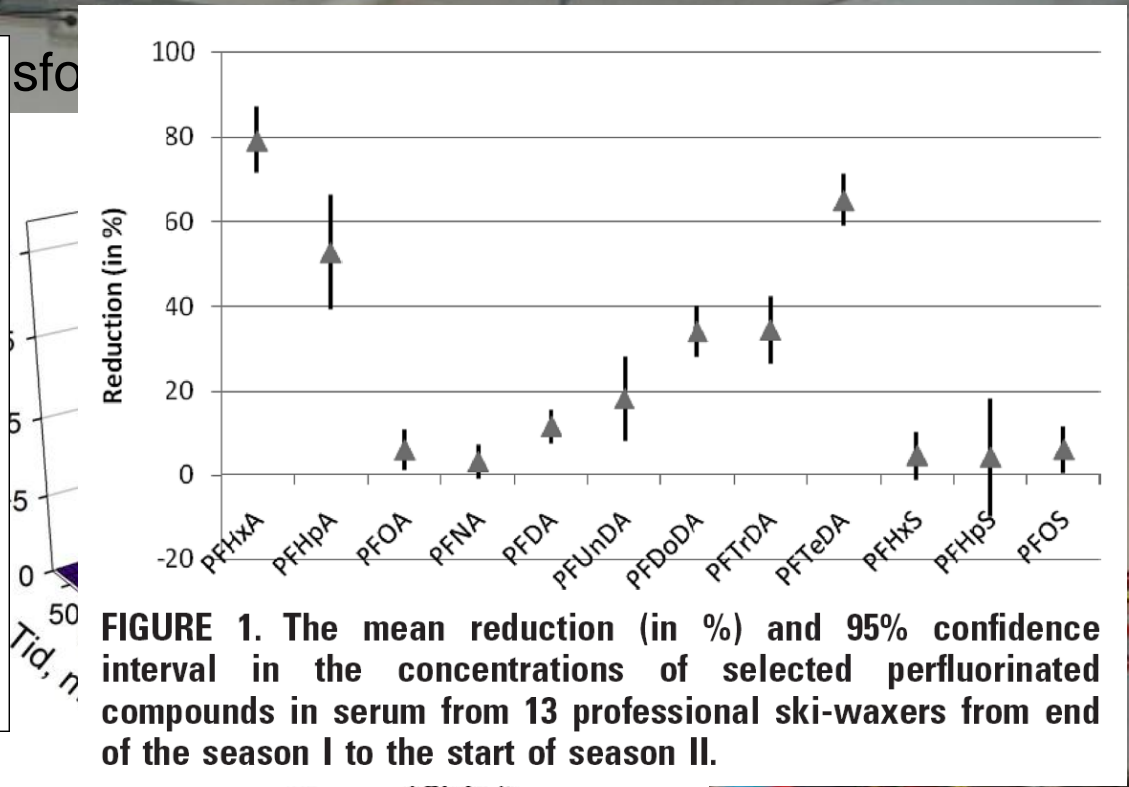

FIGURE 1. The mean reduction (in %) and 95% confidence interval in the concentrations of selected perfluorinated compounds in serum from 13 professional ski-waxers from end of the season I to the start of season II.

Høyeste mediankonsentrasjon PFOA: ~50 ng/mL
 ⇒ 25 ganger høyere enn bakgrunnsnivåer

Konklusjon

- Kunnskapen om kjemisk arbeidsmiljø i Norge og internasjonalt er begrenset
 - Vet mye om produktflyt
 - Vet mye om toksikologisk potensiale for utvalgte stoffer
 - Vet en del om selvrapportert eksponering
 - Vet noe om reelle eksponeringsverdier
 - Vet noe om årsaksbetingede helseskader
- De foreliggende estimatene er omstridt
- Ingen tvil om at eksponeringen er gått ned de senere tiår
- Det dukker opp nye problemstillinger, som krever ny kunnskap (eks. engineered nanopartikler)
- Fortsatt stort behov for ny kunnskap og kunnskapsoverføring til arbeidslivet - Systematikk
- Olje- og petroleumsnæringen i førersetet i rene fremover?

The screenshot shows the NOA website interface. At the top right is the NOA logo. Below it is a navigation bar with links: FAKTABOK 2011, Overvåking, Søkeord, Hjelp, Om NOA, English, and NOA. On the left side, there is a search bar and a menu with links to 'Faktabok 2011' and 'NOA-rapporter'. The main content area features a line graph titled 'NOA Nasjonal overvåking av arbeidsmiljø og -helse'. The graph plots three indicators over time from 1989 to 2006. The y-axis represents percentage (%), ranging from 0 to 15. The x-axis shows the years 1989, 1996, 2000, 2003, and 2006. The red line shows a steady decline from approximately 18% in 1989 to 6% in 2006. The blue line starts at about 11% in 1996, dips slightly to 10% in 2000, and then rises to 11% by 2006. The green line starts at about 13% in 1989, rises to 15% in 2000, peaks at 18% in 2003, and ends at 16% in 2006. The background of the graph area features silhouettes of workers and a dotted pattern.

Year	Red Line (%)	Blue Line (%)	Green Line (%)
1989	18	-	13
1996	12	11	14
2000	10	10	15
2003	9	10	18
2006	6	11	16

NOA samler inn, analyserer og formidler informasjon om ansattes arbeidsmiljø i Norge. På dette nettstedet finner du opplysninger om faktorer som viser status utviklingen i arbeidsmiljøet over tid gjennom presentasjon av [indikatorer](#). Her får du også lett tilgang til publikasjoner og rapporter utgitt av NOA. Disse presenterer informasjon om eksponeringer (risikofaktorer) og helseforhold i norsk arbeidsliv.

